

01/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN KATSAUKSIA

Kokonaiseläke 2015

Työeläke, kansaneläke ja verotus

Juha Knuuti ja Suvi Ritola

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

01/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN KATSAUKSIA

Kokonaiseläke 2015

Työeläke, kansaneläke ja verotus

Juha Knuuti ja Suvi Ritola

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy
Tampere 2015

ISSN-L 1236-7737

ISSN 1236-7737 (painettu)

ISSN 1798-7474 (verkkojulkaisu)

ABSTRAKTI

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2015. Esimerkkitaulukoiden avulla on esitetty, miten kokonaisnettoeläke muodostuu eri tulotasoilla. Katsauksessa on tarkasteltu työeläkkeen, kansaneläkkeen ja sen lisien sekä takuueläkkeen määräytymistä ja eläkkeiden verotusta kyseisenä vuonna. Eläkkeiden verotuksen yhteydessä on tarkasteltu verotusta myös yleisemmin ja vertailtu eläkkeensaajien vero- ja maksurasitetta eri tulotasoilla palkansaajien vastaavaan.

Vuoden 2015 alussa kansan- ja takuueläke nousevat edellisvuodesta 0,4 prosenttia. Yksin asuvan henkilön kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2015 on 636,63 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvan 564,69 euroa kuukaudessa. Takuueläkkeen kanssa vähimmäiseläkkeen määräksi muodostuu 746,57 euroa kuukaudessa niin yksin kuin puolison kanssa asuvalle.

Hallituksen keväällä 2014 tekemän kehyspäätöksen mukaisesti työeläke- ja kansaneläkeindekseihin tehtiin poikkeuksellisesti vain 0,4 prosentin tarkistus vuoden 2015 alusta. Ilman hallituksen säästöpäätöstä indeksikorotus olisi ollut tänä vuonna 1,1 prosenttia. Palkka-kerroin, jolla muun muassa työansiot tarkistetaan eläkettä määrättäessä, nousee hieman alle prosentin verran.

Alkavat työeläkkeet tarkistetaan elinaikakertoimella, joka vuonna 2015 on 62 vuotta täyttävälle 0,97200.

Vuonna 2015 valtion tuloveroasteikkoa lievennetään tekemällä noin 1,5 prosentin inflaatiotarkistus muihin paitsi kahteen ylimpään tulorajaan. Ylimmän verorajan määrää lasketaan 100 000 eurosta 90 000 euroon. Valtionverotuksen työtulovähennyksen sekä kunnallisverotuksen perusvähennyksen kasvattamisella kevennetään pienituloisten verotusta. Työtulovähennys vaikuttaa palkansaajan verotukseen, kun taas perusvähennys keventää niin palkan kuin eläkkeensaajankin verotusta.

Keskimääräinen kunnallisveroprosentti vuonna 2015 on 19,84 (edellisvuonna 19,78). Yleisradioveron enimmäismäärä pysyy 143 eurossa, koska julkisen palvelun rahoituksen indeksikorotusta ei poikkeuksellisesti tehdä vuodelle 2015.

Vuonna 2015 alle 53-vuotiaan palkansaajan työeläkemaksu nousee 0,15 prosenttiyksikköä 5,7 prosenttiin ja 53–67-vuotiaan 0,15 prosenttiyksikköä 7,2 prosenttiin. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu nousee viime vuoden 0,5 prosentista 0,65 prosenttiin. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu pysyy edellisvuoden tasolla ollen palkansaajalla 1,32 prosenttia ja eläkkeensaajalla 1,49 prosenttia. Palkansaajan maksama sairausvakuutuksen päivärahamaksu laskee 0,78 prosenttiin.

Edellisvuoteen verrattuna 53 vuotta täyttäneen palkansaajan verot ja maksut ovat nyt lähes kaikilla tulotasoilla korkeammat kuin eläkkeensaajalla. Erittäin korkeilla eläketuloilla (noin 105 000 euroa) suhde kääntyy, ja eläkkeensaajan maksurasitus on hieman palkansaajaa korkeampi. Kun verrataan saman tulon veroprosenttiin viime vuonna ja kunnallisverot ovat keskimääräiset, vero- ja maksuprosentti kiristyy vuonna 2015. Työtulovähennyksen kasvattaminen helpottaa hieman pienten palkkatulojen verotusta. Pienten eläkkeiden saajien verotusta kevennetään korottamalla kunnallisverotuksen eläketulovähennystä.

ABSTRACT

The review brings together the components which affect the determination of the total pension in 2015. Example tables describe how the total net pension is built up at different income levels. The review surveys the determination of the earnings-related pension, the guarantee pension and the residence-based national pension and its supplements, as well as the taxation of pensions in the relevant year. In connection with the taxation of pensions, taxation has been surveyed also more generally, and comparisons have been made of the tax and contribution burden at different income levels of pension recipients in relation to those of wage earners.

At the beginning of the year 2015, the national and guarantee pensions in payment will be increased by approximately 0.4 per cent compared to the previous year. In 2015, the full amount of the national pension for a single person will be EUR 636.63/month and for a married or cohabiting person EUR 564.69/month. Together with the guarantee pension, the minimum pension amount will thus be EUR 746.57/month for both single and married or cohabiting persons.

According to a frame decision made by the government in the spring of 2014, the earnings-related and national pension indexes will be adjusted exceptionally by only 0.4 per cent at the beginning of 2015. Without this government decision to save, the index increase would have been 1.1 per cent this year. The wage coefficient used to revalue, for instance, earnings when determining the pension will increase by slightly less than one per cent.

Starting earnings-related pensions will be adjusted with the life expectancy coefficient which, for persons aged 62 in 2015, is 0.97200.

In 2015, the state income tax schedule will be eased by a 1.5 per cent inflation adjustment to all income brackets except the two highest. The amount of the highest tax limit will be decreased from EUR 100,000 to EUR 90,000. By raising the earnings reduction of state taxation and the basic deduction of municipal taxation, the taxation of low-income people becomes lighter. The earnings deduction will affect the taxation of the wage-earners while the basic deduction will ease the taxation of both wage earners and pension recipients.

In 2015, the average municipal tax rate will be 19.84 per cent (19.78 per cent in 2014). The maximum public broadcasting tax will remain at EUR 143 since, exceptionally, no index raise will be made to the public service financing in 2015.

In 2015, the earnings-related pension contribution of wage earners under the age of 53 will rise by 0.15 percentage points to 5.7 per cent. For the 53–67-year-olds, the contribution will rise by 0.15 percentage points to 7.2 per cent. The medical care contribution of health insurance will remain on the 2014 level and be 1.32 per cent for wage earners and 1.49 per cent for pension recipients. The daily allowance contribution of health insurance for wage-earners will be reduced to 0.78 per cent.

Compared to 2014, the taxes and contributions of wage earners who have turned 53 years are higher than those of retirees in nearly all income brackets. For very high pension income (approximately EUR 105,000), the ratio will turn so that the payment burden is slightly higher for a pension recipient than for a wage earner. When comparing with the tax rate for

the same income in 2014, and with average municipal taxes, the tax and contribution rates will be tightened in 2015. The increase in the earnings reduction will offer some tax relief to the low-income people. The taxation of pension recipients with a low pension will be eased by raising the pension income reduction in municipal taxation.

SISÄLTÖ

1 Johdanto	7
2 Työeläke	8
2.1 Vanhuuseläke	9
2.2 Työkyvyttömyyseläke	9
2.3 Palkattomat jaksot	10
2.4 Indeksit	11
2.5 Elinaikakerroin	12
2.6 Perhe-eläke	12
2.7 Osa-aikaeläke	13
3 Kansaneläke ja takuueläke	14
3.1 Kansaneläkkeen määräytyminen	14
3.2 Perhe-eläke	16
3.2.1 Leskeneläke	16
3.2.2 Lapseneläke	17
3.3 Takuueläke	17
3.4 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan	18
3.5 Eläkkeensaajan asumistuki	18
3.6 Muut lisät	19
4 Liikenne- ja tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet	20
5 Verotus	21
5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa	21
5.2 Valtionvero ja kunnallisvero	23
5.3 Eläkkeensaajan ja palkansaajan verotus	24
5.4 Eläkkeensaajan palkkatulon verotus	28
5.5 Työntekijän työeläkevakuutusmaksun vaikutus verotuksessa	29
5.6 Kansainväliset tilanteet	31
5.7 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissäästäminen	32
6 Kokonaiseläke	32
Liite 1 Verovähennykset ansiotuloverotuksessa	38
Liite 2 Aikasarjoja	43
Lähteet	51

1 Johdanto

Lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä. Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saatutun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläke sekä takuueläke puolestaan takaavat vähimmäiseläkkeen sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke on lyhyen työuran tai matalan ansiotason vuoksi jäänyt vähäiseksi, tai jolle ei ole kertynyt työeläkettä lainkaan. Kansaneläkkeeseen voidaan myös maksaa erilaisia lisiä. Lisäksi kokonaiseläkkeeseen voi kuulua liikenne- ja tapaturmavakuutus- sekä sotilasvamma- ja sotilastapaturmalakien mukaista eläkettä (SOLITA-eläkkeet).

Lakisääteiset eläkkeet, kuten myös SOLITA-eläkkeet, ovat veronalaista tuloa, jota verotetaan ansiotuloverotuksen periaatteiden mukaan.

Eläkkeensaajan toimeentulon kannalta oleellisinta on kuukausieläkkeen taso ja sen suhde edeltävään palkkatasoon. Työeläkelakeja säädettäessä 1960-luvulla eläkkeen tavoitetasoksi asetettiin 40 vuoden työuran jälkeen 40 prosenttia palkasta ja 1970-luvun eläkkeiden tasokorotuksen jälkeen 60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Tällöin eläke myös rajattiin yhteensovituksella 60 prosenttiin työuran korkeimmasta palkasta. Vuoden 2005 uudistuksen jälkeen selkeää tavoitetta työeläkkeen tasolle on vaikea esittää, koska eläke lasketaan koko työuran palkkojen perusteella, karttumisprosentit vaihtelevat eri ikäisillä, yhteensovitus poistettiin ja elinaikakerroin vaikuttaa alkavaan eläkkeeseen.

Syyskuussa 2014 työmarkkinajärjestöt julkistivat sopimuksen eläkeuudistukseksi, jonka olisi tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alusta. Sopimus muuttaisi laajasti karttumia, maksuja ja rahoitus pohjaa nykyiseen työeläkejärjestelmään verrattuna. Tässä katsauksessa keskitytään kuitenkin nykyiseen työeläkelainsäädäntöön.

Nettoeläkkeen suhde eläkkeelle siirtymistä edeltävään nettopalkkaan muodostuu progressiivisen verotuksen seurauksena korkeammaksi kuin bruttoperiaatteella laskettuna. Eläkkeet ovat siis keskimäärin kevyemmin verotettuja kuin palkat, koska ne ovat tasoltaan matalampia. Eläkkeiden ja palkkojen vero- ja maksurasite poikkeaa toisistaan myös erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia. Eläketulosta tehtävän eläketulovähennyksen ansiosta pienestä eläkkeestä maksetaan ainoastaan yleisradioveroa.

Työeläkejärjestelmä on tullut voimaan asteittain, joten työeläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä on jatkuvasti kasvanut ja kansaneläkkeen vastaavasti vähentynyt. Vuoteen 1995 asti kansaneläkkeessä oli kaikille vakiomääräinen pohjaosa ja muiden eläketulojen määrästä riippuva lisäosa. Vuodesta 1996 alkaen eläkkeelle siirtyville kansaneläkettä ei ole enää maksettu, jos työeläke ylittää määrätyn rajan. Vuoden 2011 maaliskuusta lähtien kansaneläkejärjestelmä täydentyi takuueläkkeellä, jota maksetaan pienten kansan- ja työeläkkeiden saajille.

Vuoden 2013 lopussa pelkkää työeläkettä sai 57 prosenttia Suomessa asuvista omaeläkkeensaajista (vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläke sekä maatalouden erityiseläkkeet, osa-aikaeläke ei mukana). Eläkettä sekä kansaneläke- että työeläkejärjestelmästä sai 37 prosenttia ja pelkästään kansaneläkejärjestelmästä kuusi prosenttia. Kansaneläkettä maksettiin 600 000 henkilölle, joista 77 000 sai täyttä kansaneläkettä. Takuueläkkeen saajia vuon-

na 2013 oli 103 000 ja keskimäärin takuueläkettä saatiin 126,01 euroa. Yhteensä Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli vuoden lopussa 1 382 000.

Vuonna 2013 Suomessa asuvien vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 550 euroa kuukaudessa. Tästä työeläkettä oli keskimäärin 1 382 euroa, Kelan eläkettä 148 euroa ja SOLITA-eläkettä 20 euroa. Sekä Kelan eläkettä että työeläkettä saavilla kokonaiseläke oli keskimäärin 1 015 euroa kuukaudessa, josta työeläkettä oli 714 euroa, Kelan eläkettä 290 euroa ja SOLITA-eläkettä 11 euroa. Omaeläkkeenä vain Kelan eläkettä saavien kokonaiseläke oli 742 (sisältää takuueläkkeen osuuden) euroa kuukaudessa ja pelkkää työeläkettä saavien 1 989 euroa kuukaudessa. Rahamäärät sisältävät myös eläkkeensaajan saaman mahdollisen perhe-eläkkeen. Työeläkkeelle vuonna 2013 siirtyneiden keskimääräinen vanhuuseläke oli 1 764 euroa.

Palkansaajien keskiansio oli Tilastokeskuksen mukaan noin 3 259 euroa kuukaudessa vuonna 2013, joten keskimääräinen kokonaiseläke samana vuonna eläkkeelle siirtyneillä oli noin 48 prosenttia keskipalkasta.

Tässä katsauksessa tarkastellaan kokonaiseläkkeisiin ja niiden nettotasoon vaikuttavien tekijöiden määräytymistä vuonna 2015. Työeläkkeen määräytymisen perustiedot esitetään luvussa 2. Kansaneläkkeen, sen lisien ja takuueläkkeen määräytymistä käsitellään luvussa 3, liikenne- ja tapaturmavakuutuksen mukaisia korvauksia luvussa 4 ja verotuksen periaatteita luvussa 5. Luvussa 6 on laskettu kokonaiseläkkeiden brutto- ja nettotasoja sekä eläkkeen suhdetta edeltävään palkkatasoon eri tulotasolla. Myös nettoeläkkeen muutos 2005–2015 on esitetty.

2 Työeläke

Työeläkkeenä voidaan maksaa vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkettä sekä osa-aika-eläkettä. Lakisääteisen työeläkkeen määrään vaikuttavat vuosiansioiden määrä, iästä riippuva karttumisprosentti, jokaiselle syntymävuosiluokalle laskettava elinaikakerroin sekä indeksitarkistukset.

Karttunut työeläke lasketaan erikseen kultakin kalenterivuodelta vuodesta 2005 lähtien. Ennen vuotta 2005 ansaittu eläke lasketaan tuolloin voimassa olleiden lakien mukaan. Eri työeläkelakien alaisesta työskentelystä ja yrittäjätoimintajaksoista karttuneet eläkkeet lasketaan yhteen. Lopuksi työeläke kerrotaan elinaikakertoimella.

Työeläkkeet yhteensovitetään lakisääteisten tapaturma- ja liikennevakuutuslain mukaisien etuuksien kanssa. Ne ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia, joten työeläkettä maksetaan vain siltä osin kuin työeläke on näitä suurempi.

Syyskuussa 2014 työmarkkinajärjestöt julkistivat sopimuksen eläkeuudistukseksi, jonka olisi tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alusta. Sopimus muuttaisi laajasti karttumia, maksuja ja rahoituspohjaa nykyiseen työeläkejärjestelmään verrattuna. Tässä katsauksessa keskitytään kuitenkin nykyisiin työeläke-etuuksiin.

Vuoden 2015 alusta työeläketurvaan tuli vain vähäisiä muutoksia eläketasoon. Esimerkiksi päättäneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta laskettavaa karttumaa parannettiin vuosien 2006–2009 ajalta.

2.1 Vanhuuseläke

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kunkin työssäolovuoden eläkettä kartuttavista ansioista 18–52-vuotiaana. Tämän jälkeen karttumisprosentti on 53–62-vuotiaana 1,9 ja 63–67-vuotiaana 4,5. Eläke tarkistetaan elinaikakertoimella (ks. 2.5).

Sosiaalietuuksien perusteena olevista ansioista (palkattomilta ajoilta) eläkettä karttuu 1,5 prosenttia. Eläkkeen kanssa rinnakkaisesta työsuhteesta ja yrittäjätoiminnasta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia 68 vuoden täyttämiseen asti. Vanhuuseläkkeellä oleva voi työskennellä rajattomasti ilman, että eläkettä pienennetään.

Eläkkeen laskentaa varten työansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon ja niistä vähennetään kutakin vuotta vastaava palkansaajan työeläkemaksu.

Lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä voi jäädä vanhuuseläkkeelle aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavilla pitkäaikaistyöttömillä on oikeus ansaittuun vanhuuseläkkeeseen 62-vuotiaana. Tämä oikeus eläkkeeseen 62-vuoden iässä poistuu vuonna 1958 ja sen jälkeen syntyneiltä.

Eläkkeen ottamista voidaan lykätä yli 68 vuoden iän. Vanhuuseläkettä korotetaan 0,4 prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy yli 68 vuoden iän.

2.2 Työkyvyttömyyseläke

Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyysetuudet ovat työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja osakuntoutustuki. Täyttä eläkettä maksetaan henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 3/5 ja osaeläkettä henkilölle, jonka työkyvyn menetys on vähintään 2/5. Osatyökyvyttömyyseläke on määrältään puolet vakuutetun täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Kuntoutustuki myönnetään aina määrääjäksi ja se on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Vuoden 2015 alusta työeläkelaitosten on oma-aloitteisesti selvitettävä työkyvyttömyyseläkettä hakevan oikeus ammatilliseen kuntoutukseen. Aikaisemmin henkilön on täytynyt hakea itse kuntoutukseen. Muutoksella pyritään nopeuttamaan kuntoutuksen pääsyä.

Työkyvyttömyyseläke koostuu työkyvyttömyyden alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä ja tulevan ajan eläkkeestä. Tulevan ajan eläke lasketaan eläketapahtumavuoden alusta sen kuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta. Tulevan ajan eläkkeen perusteena ovat pääsääntöisesti viiden eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden ansiot. Eläkkeen karttumisprosentti tulevalta ajalta on 1,5.

Työkyvyttömyyseläke kerrotaan eläketapahtumavuonna 62 vuotta täyttävän ikäluokan elinaikakertoimella. Elinaikakerrointa sovelletaan ainoastaan työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneeseen eläkkeen osaan. Kertoimen vaikutus on tällöin

lievempi kuin vasta vanhuuseläkkeeseen sovellettuna. Elinaikakerroin ei muutu, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Työkyvyttömyyseläkkeeseen tai kuntoutustukeen tehdään pysyvä kertakorotus, kun eläke on jatkunut viisi täyttä kalenterivuotta. Kertakorotuksen määrä riippuu eläkkeensaajan iästä korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 24–31-vuotiailla 25 ja se laskee tästä yli 31-vuotiailla prosenttiyksikön ikävuotta kohden. Korotusvuoden alussa yli 55 vuoden ikäisille ei kertakorotusta enää tule.

Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita eläkkeen rinnalla enintään 40 prosenttia ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta. Vuoden 2016 loppuun asti voimassaolevan työhönpaluu edistämislain (TyEdL) mukaan sekä täyden että osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana voi ansaita aina vähintään 746,57 euroa kuukaudessa (vuonna 2015).

Kun työkyvyttömyyseläkkeensaajan työansiot ylittävät ansaintarajat, eläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään lepäämään vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Sekä lepäämisen että työkyvyttömyyseläkkeen aikana ansaituista työansioista karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuosityöansioista.

2.3 Palkattomat jaksot

Eläkettä kartuttavat taulukossa 2.1 näkyvät sairaus- ja kuntoutusetuudet, vanhempainpäivärahat, työttömyysetuudet ja koulutusetuudet. Eläkkeeseen rinnastettavaa etuutta karttuu myös alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta, mistä säädetään erillislaissa (VEKL).

Ansiosidonnaisista sosiaalietuuksista karttuu eläkettä sen työansion perusteella, jonka mukaan kyseisen sosiaalietuuden määrä on laskettu. Sosiaalietuuden perusteena oleva työansio määritellään jokaisessa sosiaalietuslajissa omalla tavallaan. Etuuden peruste otetaan huomioon eri tavalla laskettaessa ansaittua eläkettä ja tulevan ajan eläkettä.

Sekä tutkintoon johtaneesta opiskelusta että lapsenhoidosta karttuu erillislain mukaista etuutta saman kiinteän euromäärän perusteella. Etuusansio otetaan huomioon tulevan ajan ansioissa kaksinkertaisena, kun työkyvyttömyys on alkanut vuonna 2010 tai sen jälkeen.

Eläkettä karttuu ylemmän korkeakoulututkinnon perusteella viideltä vuodelta, ammatti-korkeakoulututkinnon perusteella neljältä vuodelta sekä alemman korkeakoulututkinnon ja ammatillisen perustutkinnon perusteella kolmelta vuodelta. Jos henkilö on suorittanut useampia tutkintoja, oikeus etuuteen on kuitenkin yhteensä enintään viideltä vuodelta.

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia etuuden perusteena olevasta ansiosta. Sosiaalietuuksista karttuu eläkettä silloin, kun työansioita on työuran aikana ollut vähintään 17 128,41 euroa (vuoden 2015 tasossa).

Koska etuuden peruste voi olla vuosi- tai kuukausitasoinen ja etuutta maksetaan yleensä päiväkohtaisesti, etuuden perusteet on muunnettava päiväkohtaisiksi eläkkeen laskemista varten. Päiväkohtaiset etuuden perusteet kerrotaan etuuspäivien lukumäärällä, jotta saadaan etuuskohtainen vuosiansio.

Taulukko 2.1.

Sosiaalietuuden perusteena olevan ansion huomioon ottaminen eläkkeessä. Rahamäärät ovat vuoden 2015 tasossa.

Etuus	Sosiaalietuuden perusteesta otetaan huomioon ansaitussa eläkkeessä	Otetaan huomioon tulevan ajan eläkkeessä
Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha	117 %	117 %
– Työnantajalle maksetulta ajalta (työnantaja maksaa äitiysajan palkkaa)	17 %	17 %
– Vähimmäistasoinen	713,68 €/kk	713,68 €/kk
Ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha	75 %	100 %
Kuntoutusraha (Kela, työeläkelait, LITA)	65 %	100 %
LITA-ansionmenetyskorvaukset	65 %	100 %
Aikuiskoulutustuki	65 %	100 %
Sairauspäiväraha ja erityishoitoraha	65 %	100 %
Vuorottelukorvaus	55 %	100 %
Työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha ja työmarkkinatuki	0 %	1 427,36 €/kk
Sairauspäiväraha peruspäivärahan jälkeen	0 %	1 427,36 €/kk
Kotihoidontuki	713,68 €/kk	1 427,36 €/kk
Tutkinto	713,68 €/kk	1 427,36 €/kk

2.4 Indeksit

Työuran aikaiset ansiotulot tarkistetaan eläkettä määrättäessä eläkkeen alkamisvuoden tasoon palkkakertoimella. Vuonna 2015 palkkakerroin on 1,363 eli nousua edellisestä vuodesta on vajaa prosentti (0,96 %). Palkkakertoimessa palkansaajien ansiotason muutoksen paino on 0,8 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,2. Palkkakertoimella tarkistetaan vuosittain myös työeläkelaeissa säädetyt rahamäärät, jotka säätelevät muun muassa eläkelakien mukaisen vakuuttamisen ja karttumisen ehtoja.

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan vuosittain tammikuun alussa työeläkeindeksillä, jossa ansiotason muutoksen paino on 0,2 ja kuluttajahintojen muutoksen paino 0,8. Vuonna 2015 työeläkeindeksin pisteluku on 2 519 eli nousua edellisestä vuodesta on 0,4 prosenttia. Hallituksen keväällä 2014 tekemän kehyspäättöksen mukaisesti työeläke- ja kansaneläkeindekseihin tehtiin poikkeuksellisesti vain 0,4 prosentin tarkistus vuoden 2015 alusta. Ilman hallituksen säästö päätöstä indeksikorotus olisi ollut 1,1 prosenttia.

Palkkakerroin ja työeläkeindeksi määrätään Tilastokeskuksen laskemien virallisten ansiotas- ja kuluttajahintaindeksisarjojen perusteella. Ansiotasoindeksi mittaa kaikkien palkansaajien säännöllisen työajan ansioiden kehitystä. Palkkakerrointa ja työeläkeindeksiä laskettaessa ansiotasoindeksin muutoksesta vähennetään alle 53-vuotiaan palkansaajan työeläkemaksun kasvun osuus. Hintaindeksinä käytetään kansallista kuluttajahintaindeksiä. Ansiotason ja kuluttajahintojen kehitystä mitataan vuoden kolmannen neljänneksen vuosimu-

toksella. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vuosittain asetuksella lokakuun loppuun mennessä.

2.5 Elinaikakerroin

Vuodesta 2010 lähtien alkavat vanhuuseläkkeet on tarkistettu elinaikakertoimella, jonka avulla eläkkeet sopeutetaan automaattisesti elinajanodotteen muutoksiin.

Elinajanodotteen ollessa nousussa elinaikakerroin pienentää kuukausittain maksettavaa eläkettä, mutta ei kavenna eläkkeensaajan koko vanhuuseläkeajalta maksettavaa eläkekertymää, jos eläkkeensaaja elää elinajanodotteen pidentymistä vastaavaan ikään.

Elinaikakerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä. Vuodelle 2015 elinaikakerroin saa arvon 0,97200 ja se koskee vuonna 1953 syntyneiden vanhuuseläkkeitä. Kerroin koskee myös tätä nuorempana eläkkeelle siirtyviä, joilla on oikeus alempaan eläkeikään. Vuoden 2015 elinaikakerrointa sovelletaan myös tänä vuonna alkaviin työkyvyttömyyseläkkeisiin, kuitenkin ainoastaan työkyvyttömyyden alkuun mennessä karttuneeseen eläkkeen osaan.

Tänä vuonna 63–67-vuotiaana eläkkeelle siirtyvien eläke tarkistetaan ikäluokalle aiemmin vahvistetulla kertoimella. 68-vuotiaana tai vanhempana vuonna 2015 eläkkeelle jäävän eläkkeeseen elinaikakerroin ei vaikuta.

Taulukko 2.2.

Vuonna 2015 eläkkeelle siirtyvän elinaikakerroin iän mukaan.

Eläkkeellesiirtymisikä	Syntymävuosi	Elinaikakerroin	Kuukausieläkkeen pienennys, %
62	1953	0,97200	2,8
63	1952	0,97552	2,4
64	1951	0,97914	2,1
65	1950	0,98351	1,6
66	1949	0,98689	1,3
67	1948	0,99170	0,8
68	1947	1,00000	0,0

Elinaikakerroin vaikuttaa perhe-eläkkeeseen edunjättäjän eläkkeen kautta. Elinaikakerrointa ei sovelleta varsinaiseen perhe-eläkkeeseen vaan sen vaikutus on mukana edunjättäjän eläkkeessä, jonka pohjalta perhe-eläke on laskettu.

Elinaikakerrointa ei sovelleta kansaneläkkeen määrään. Kansaneläke ja takuueläke korvaavat osaltaan elinaikakertoimen aiheuttamaa työeläkkeen pienennystä.

2.6 Perhe-eläke

Leskeneläkettä maksetaan tietyin edellytyksin edunjättäjän aviopuolisolle ja entiselle aviopuolisolle. Samaa sukupuolta olevien rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan aviopuolisoon. Lapseneläkkeeseen ovat oikeutettuja edunjättäjän alle 18-vuotiaat lapset.

Perhe-eläkkeen perusteena on edunjättäjän kuolinhetkellään saama vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke. Jos edunjättäjä ei ollut eläkkeellä tai hän oli osa-aika-eläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteena käytetään eläkettä, jonka hän olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuolinhetkellään.

Perhe-eläke voi olla enintään edunjättäjän täyden työeläkkeen suuruinen. Leski ja lapset saavat alla olevan taulukon mukaisen osuuden edunjättäjän työeläkkeestä. Lapsen eläkettä maksetaan lapsen täysi-ikäisyyteen asti tai 21 vuoden ikään saakka, jos hän opiskelee täyspäiväisesti.

Taulukko 2.3.

Perhe-eläkkeen osuudet.

Lasten lukumäärä	0	1	2	3	4–
Leskeneläke	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Lapseneläkkeet	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Yhteensä	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Jos edunsaajina ei ole lapsia eikä leski ole eläkkeellä, leskelle maksetaan täyttä (6/12) leskeneläkettä kuuden kuukauden ajan. Sen jälkeen lesken omat laskennalliset työeläketulot vähentävät leskeneläkettä.

Lesken saamaa perhe-eläkettä, eli edunjättäjän eläkkeen puolikasta, vähentää se lesken eläketulo, joka ylittää 681,50 euroa kuukaudessa. Tämä leskeneläkkeen vähennyksen peruste kehittyy palkkakertoimen mukaisesti.

Vähennetty leskeneläke lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti (ei lapsia):

$$\text{Vähennetty leskeneläke} = 0,5 \times \text{edunjättäjän eläke} - 0,5 \times (\text{lesken oma eläke} - 681,50)$$

2.7 Osa-aika-eläke

Osa-aika-eläkkeen voi saada 61–67-vuotias vakuutettu, jolla on riittävästi työuraa eläkettä edeltävinä vuosina. Osa-aika-eläkkeen hakijan on siirryttävä kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön eikä hän saa saada muuta omaan työuraan perustuvaa eläkettä. Osa-aikatyöhön siirryttäessä ansioiden pitää pienentyä 35–70 prosenttiin aiemmista vakiintuneista ansioista.

Osa-aika-eläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja osa-aikaisten ansioiden erotuksesta (työansioden alenemasta). Eläkkeen määrä saa kuitenkin olla enintään 75 prosenttia osa-aika-eläkkeen alkamiseen mennessä karttuneesta eläkkeestä. Osa-aika-eläke tarkistetaan, jos tulot ovat kasvaneet tai vähentyneet vähintään 15 prosenttia.

Osa-aika-eläkkeen aikana työansioista karttuu vanhuuseläkettä iän mukaisten karttumisprosenttien mukaan. Ennen vuotta 1953 syntyneillä vanhuuseläkettä karttuu myös ansion alenemasta, 0,75 prosenttia vuodessa. Vuonna 1953 tai sen jälkeen syntyneellä henkilöllä ei kartu eläkettä ansion alenemasta.

3 Kansaneläke ja takuueläke

Kansaneläkejärjestelmästä maksettavat kansaneläke- ja takuueläke-etuudet turvaavat perustoimeentulon, jos työeläketurva jää pieneksi tai sitä ei ole karttunut ollenkaan. Kansaneläkejärjestelmän toimeenpanosta vastaa Kela. Kansaneläkejärjestelmän etuudet ja kansaneläke-rahaston toimintakulut rahoitetaan täysin valtion budjetista.

3.1 Kansaneläkkeen määräytyminen

Kansaneläkelaissa määritellyt ja Kelan maksamat eläkkeet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke. Vanhuus- ja työkyvyttömyys määräytyvät samalla tavalla. Perhe-eläkkeen määräytymisestä on kerrottu omassa luvussaan. Takuueläke täydentää edellä mainittuja eläkkeitä, jos kokonaiseläke jää matalaksi.

Kansaneläkkeen määrä riippuu eläkkeensaajan ansioeläketuloista, perhesuhteista ja asumisajasta Suomessa. Kansaneläkkeen täysi määrä vuonna 2015 on yksin elävälle henkilölle 636,63 euroa kuukaudessa ja avo- tai avioliitossa asuvalle 564,69 euroa kuukaudessa. Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä. Kansaneläke alkaa pienentyä kuitenkin vasta, kun eläketulot ylittävät rajatulon, joka on 56,20 euroa kuukaudessa vuonna 2015. Pienin maksettava kansaneläke vuonna 2015 on 6,77 euroa kuukaudessa.

$$\text{Kansaneläke} = \text{Täysi kansaneläke} - 0,5 \times (\text{muut eläketulot} - \text{alempi rajatulo})$$

Kansaneläkejärjestelmässä vanhuuseläkkeen ikäraja on 65 vuotta. Varhennetun vanhuuseläkkeen ja takuueläkkeen voi saada aikaisintaan 63-vuotiaana. Varhennusvähennys on 0,4 prosenttia kuukautta kohti.

Ennen vuotta 1958 syntyneellä työttömyyspäivärahaa lisäpäivärahaoikeuden perusteella saavalla pitkäaikaistyöttömällä on oikeus kansaneläkelain mukaiseen varhennusvähennyksellä vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 62 vuoden iässä. Tätä myöhemmin syntyneillä on oikeus vähentämättömään vanhuuseläkkeeseen 63 vuoden iässä.

Jos vanhuuseläkkeen haluaa lykätä alkamaan myöhemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, eläkettä korotetaan 0,6 prosenttia kutakin lykättyä kuukautta kohti.

Kansaneläkejärjestelmän etuuksia tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Kansaneläkeindeksi määrätään vuosittain elinkustannusindeksin perusteella. Kansaneläkeindeksin pisteluku seuraavalle vuodelle lasketaan jakamalla kuluvan vuoden kolmannen neljänneksen kuukausien (heinä-, elo- ja syyskuun) elinkustannusindeksin pistelukujen kokonaisluvuna ilmoitettu keskiarvo luvulla 1,16. Kansaneläkelaitos vahvistaa seuraavan kalenterivuoden kansaneläkeindeksin pisteluvun kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä ja uuden indeksin mukaisia etuuksia maksetaan seuraavan vuoden tammikuun alusta lähtien.

Vuonna 2015 kansaneläkeindeksin pisteluku on 1 637. Pisteluvun muutos edellisvuodesta on 0,4 prosenttia. Hallituksen keväällä 2014 tekemän kehyspäättöksen mukaisesti työeläke- ja kansaneläkeindekseihin tehtiin poikkeuksellisesti vain 0,4 prosentin tarkistus vuoden 2015 alusta. Ilman hallituksen säästö päätöstä indeksikorotus olisi ollut 1,1 prosenttia.

Taulukko 3.1.

Täysi kansaneläke vuonna 2015, euroa kuukaudessa.

	Täysi kansaneläke	Työeläke, jolla ei saa kansaneläkettä
Yksin asuva	636,63	1 315,88
Avo- tai avioliitossa	564,69	1 172,05

Kansaneläkettä laskettaessa otetaan eläketulona huomioon

- lakisääteiset työeläkkeet
- työnantajan järjestämät vapaaehtoiset eläkejärjestelyt
- työeläkkeen varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennys (perhe-eläkkeessä edunjättäjän varhennusvähennystä ei lisätä tuloksi)
- maatalousyrittäjien luopumistukeen sisältyvä MYEL-osa
- tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- ja sotilasvammalain mukaiset korvaukset, mutta ei näihin maksettuja kertakorotuksia.

Kansaneläkettä laskettaessa henkilön työeläketuloa ei kuitenkaan ole

- 63 ikävuoden jälkeen tehdystä työstä karttunut työeläkkeen osa vuodesta 2005 alkaen
- työeläkkeen lapsikorotus
- työeläkkeen kuntoutuskorotus
- työeläkkeen lykkäyskorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä)
- opiskelun ja alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ajalta karttunut osa (VEKL) (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä)
- työkyvyttömyyseläkkeeseen viiden vuoden jälkeen maksettava kertakorotus (ei myöskään perhe-eläkkeeseen sisältyvä).

Kansaneläkejärjestelmän leskeneläkkeessä lesken tulona otetaan huomioon työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeen koko maksettava määrä. Myös perhe-eläkkeeseen sisältyvä edunjättäjän 63–67-vuotiaana ansaitsema 4,5 prosentin karttuma siis pienentää kansaneläkettä.

Ulkomailta maksettavat eläkkeet ja korvaukset pienentävät tietyin edellytyksin kansaneläkettä. Kansaneläkkeen määrää pienentää toisen EU-maan maksama työeläke samalla lailla kuin Suomen työeläke sovellettaessa EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004.

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon ulkomailta maksettavat

- työ- ja virkasuhteeseen sekä yrittäjätoimintaan perustuvat lakisääteiset ja vapaaehtoiset työeläkkeet
- työtapaturmaan perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- liikennevahinkoon perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- sotilasvammaan perustuvat perhe-eläkkeet

- maatalousyrittäjien luopumisetuuksia vastaavat etuudet
- kansaneläkettä ja kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä vastaavat eläkkeet.

Kansaneläkelaitos laskee kansaneläkkeen määrän käyttäen vuositasoisia euromääriä. Työeläkkeen määrä kuukaudessa kerrotaan kahdellatoista ja pyöristetään lähimpään euroon. Rajatulot ovat laskennassa vuositasoisina. Lopullinen kansaneläke maksetaan kuukausitasoiseksi muunnettuna lähimpään senttiin pyöristettynä.

3.2 Perhe-eläke

3.2.1 Leskeneläke

Kansaneläkelain mukaiseen leskeneläkkeeseen on oikeus vain alle 65-vuotiaalla leskellä. Leskeneläkettä maksetaan silloin, kun leski ja edunjäntäjä olivat avioliitossa ja he olivat menneet naimisiin ennen kuin edunjäntäjä oli täyttänyt 65 vuotta. Avopuolison kuoleman jälkeen leski ei voi saada leskeneläkettä, mutta avopuolison lapset voivat saada Kelasta lapseneläkettä.

Leskeneläke muodostuu alku- ja jatkoeläkkeestä. Leskellä on oikeus alkueläkkeeseen kuuden kuukauden ajan puolison kuoleman jälkeen. Alkueläke on vakiomääräinen, eivätkä siihen vaikuta lesken omat tulot tai omaisuus. Vuonna 2015 alkueläkkeen määrä on 328,34 euroa kuukaudessa.

Jos leskellä on huollettavanaan alle 18-vuotias lapsi, lesken jatkoeläke on vähintään perusmäärän (102,85 €/kk) suuruinen ja lisäksi voidaan maksaa tuloista riippuen täydennysmäärää. Täydennysmäärää ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 123,71 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 979,88 €/kk).

Jatkoeläkkeenä voidaan maksaa vain tuloista riippuvaa täydennysmäärää, jos leskellä ei ole huollettavanaan alle 18-vuotiasta lasta. Jos leskellä on tuloja enemmän kuin 56,20 euroa kuukaudessa, tädestä täydennysmäärästä vähennetään puolet ylimenevistä tuloista¹. Leskeneläkettä ei jää maksettavaksi, jos tulot ylittävät 1 110,21 euroa kuukaudessa (avo- tai avioliitossa olevalla 966,38 €/kk).

Taulukko 3.2.

Leskeneläkkeen määrä vuonna 2015, euroa kuukaudessa.

Alkueläke (6 kk)	328,34
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun alle 18-vuotiaita lapsia	636,64
Jatkoeläke täysimääräisenä, kun ei alle 18-vuotiaita lapsia	
– yksin asuva	533,79
– avo- tai avioliitossa	461,84

¹ Lesken jatkoeläkkeessä tuloina otetaan huomioon 60 prosenttia työtuloista, työttömyysturvasta, sairauspäivärahasta ja lasten kotihoidontuen hoitorahasta. Täysimääräisinä otetaan huomioon lesken omat eläkkeet, leskelle puolison jälkeen maksetut perhe-eläkkeet, korkotulot ja osingot, muut pääomatulot ja YEL- ja MYEL-työtulo.

3.2.2 Lapseneläke

Lapseneläkettä maksetaan alle 18-vuotiaalle edunjäntäjän omalle lapselle, ottolapselle tai lapselle, jonka elatuksesta edunjäntäjä vastasi. Päätoimisesti opiskeleva 18 vuotta täyttänyt voi saada Kelalta niin sanottua koululaiseläkettä 21 vuoden iän täyttämiseen asti. Siihen kuuluu vain lapseneläkkeen perusmäärä. Jos lapsen molemmat vanhemmat tai huoltajat ovat kuolleet, lapseneläke maksetaan kummankin jälkeen erikseen (täysorpo).

Lapseneläkkeeseen kuuluu tuloista riippumaton perusmäärä sekä täydennysmäärää, jota maksetaan, jos muut kuin Kelan maksamat perhe- tai huoltoeläkkeet ovat alle 238,88 euroa kuukaudessa.

$$\text{Lapseneläke} = \text{perusmäärä} + (\text{täysi täydennysmäärä} - 0,5 \times (\text{muut perhe-eläkkeet} - \text{rajatulo}))$$

Taulukko 3.3.

Lapseneläke vuonna 2015, euroa kuukaudessa.

Perusmäärä	60,41
Lapsen täydennysmäärä	91,38
Täysi lapseneläke	151,79
Rajatulo = tulo, jolla saa täyden eläkkeen	56,20

3.3 Takuueläke

Takuueläke on tarkoitettu pienten eläketulojen saajille. Takuueläkettä ei kuitenkaan makseta, jos henkilö saa pelkästään osa-aikaeläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai perhe-eläkettä. Takuueläke on veronalainen etuus ja sitä maksetaan vain Suomessa asuville henkilöille.

Takuueläke on Kelan hoitama eläke-etuus ja se korottaa vähimmäiseläkkeen määrän 746,57 euroon kuukaudessa. Vähimmäiseläke korotetaan samaan tasoon sekä yksinasuvilla että avo- tai avioliitossa asuvilla. Pelkkää kansaneläkettä saava, puolison kanssa asuva saa takuueläkettä enimmillään 181,88 euroa kuukaudessa. Pienin maksettava takuueläke on 6,77 euroa kuukaudessa. Takuueläkettä tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä.

Takuueläkkeeseen ei lasketa lykkäyskorotusta, mutta siihen sovelletaan samaa varhenuusvähennystä kuin kansaneläkkeeseen. Näin takuueläke voidaan myöntää kansaneläkkeen tavoin aikaisintaan 63-vuotiaana.

Takuueläkkeen määrään vaikuttavat henkilön saamat muut, myös ulkomailta saadut, eläketulot. Siihen eivät vaikuta eläkettä saavan hoitotuki, rintamalisät eikä eläkkeen lapsikorotus. Takuueläkettä eivät myöskään pienennä ansiotulot, pääomatulot eikä omaisuus tai omaishoidon tuki. Takuueläke otetaan kuitenkin tulona huomioon eläkkeensaajan asumistukea laskettaessa.

65 vuotta täyttäneillä tai 16 vuotta täyttäneillä ja kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömillä maahanmuuttajilla on myös oikeus takuueläkkeeseen, jos asumisaikavaatimukset täyt-

tyvät. Takuueläkettä voi saada 65 vuotta täyttänyt tai työkyvytön maahanmuuttaja asuttuaan Suomessa vähintään kolme vuotta.

Takuueläke = 746,57 – muut eläketulot

3.4 Asumisaikavaatimukset ja Kelan maksamien eläkkeiden suhteuttaminen asumisaikaan

Kansaneläkettä ja takuueläkettä voi saada Suomessa asuva henkilö, jos hän on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Nuorelle henkilölle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen ja sen perusteella myönnettävän takuueläkkeen suhteen ei edellytetä asumisaikavaatimusta.

Perhe-eläkkeen voi saada, jos edunjättäjä oli 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Leskeneläkkeen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös leski on asunut Suomessa ennen edunjättäjän kuolemaa vähintään kolmen vuoden ajan 16 vuotta täytettyään ja muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta. Lapseneläkkeen osalta edellytetään, että lapsi on asunut Suomessa edunjättäjän kuollessa tai muuttanut Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta.

EU:n sosiaaliturva-asetusta 883/2004 sovellettaessa eläkeoikeutta varten otetaan tarvittaessa huomioon myös henkilölle toisesta EU-maasta eläkeoikeutta ja eläkkeen laskentaa varten karttuneet ajat. Jos henkilöllä ei ole missään maassa yhden vuoden vakuutusaikaa, hänellä on oikeus kuitenkin kansaneläkkeeseen, jos hän on viimeksi ollut vakuutettuna Suomessa ja kaikkien maiden vakuutusaika on yhteensä vähintään kolme vuotta.

Jos asumisaikavaatimukset täyttyvät, mutta hakija tai edunjättäjä on asunut Suomessa alle 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen tai 65 vuoden täyttämisen välisestä ajasta, suhteutetaan kansaneläke sekä leskeneläke Suomessa asuttuun aikaan. Lapsen eläkettä ja takuueläkettä ei suhteuteta asumisaikaan.

3.5 Eläkkeensaajan asumistuki

Eläkkeensaajien asumistukea voi hakea pienituloinen eläkeläinen, joka asuu pysyvästi Suomessa vuokra- tai omistusasunnossa. Jos molemmat puoliset saavat asumistukeen oikeuttavia eläkkeitä, he hakevat asumistuen yhteisesti kummallekin ja tuki maksetaan heille puoliksi. Vuoden 2015 alusta poistui aikaisemmin eläkkeensaajan asumistuessa ollut 65-vuoden ikärajavaatimus ja kaikki vanhuuseläkettä ja takuueläkettä saavat henkilöt siirtyivät eläkkeensaajan asumistuen piiriin.

Eläkkeensaajien asumistukea ei makseta osatyökyvyttömyyseläkkeen tai osa-aika-eläkkeen saajille, eikä vapaaehtoista eläkettä saavalle henkilölle.

Vuonna 2015 asumistukea voidaan maksaa, jos hakijalla on asumiskustannuksia vähintään 714 euroa vuodessa. Pienin maksettava asumistuki on 6,76 euroa kuukaudessa. Eläkkeensaajien asumistuki on 85 prosenttia hyväksyttävistä asumismenoista, jotka ylittävät omavastuusuuden. Perusomavastuu on kaikilla hakijoilla 617,97 euroa vuodessa. Hakijan

ja hänen puolisonsa tuloista riippuen perusomavastuun päälle voidaan laskea lisäomavastuu. Lisäomavastuu on 40 prosenttia siitä tulojen osasta, joka ylittää perhesuhteiden mukaisesti määräytyvät tulorajat. Eläkkeensaajien asumistuen suuruuteen vaikuttavat lähes kaikki omat ja puolison jatkuvasti saamat tulot. Asumistukea ei suhteuteta asumisaikaan.

$$\text{Asumistuki} = 0,85 \times (\text{hyväksytyt asumiskustannukset} - (\text{perusomavastuu} + \text{mahdollinen lisäomavastuu}))$$

Asumiskustannusten enimmäismäärät määräytyvät asuinkunnan perusteella. Asumistukeen ei enää makseta lapsikorotuksia vuoden 2015 alusta lähtien.

Taulukko 3.4.

Asumiskustannusten enimmäismäärät vuonna 2015, euroa vuodessa.

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Yksinäinen	7 951	7 313	6 415

Kuntaryhmä I Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa

Kuntaryhmä II Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti

Kuntaryhmä III muut kunnat

Taulukko 3.5.

Lisäomavastuun tulorajat vuonna 2015.

	€/v	€/kk
Yksin asuva	8 783	731,92
Puoliso, jolla ei oikeutta asumistukeen	12 875	1072,92
Puoliso, jolla oikeus asumistukeen	14 108	1175,67

Taulukko 3.6.

Enimmäismääräinen asumistuki vuonna 2015, euroa kuukaudessa.

	I kuntaryhmä	II kuntaryhmä	III kuntaryhmä
Yksinäinen	519,42	474,23	410,62

3.6 Muut lisät

Alla olevaan taulukkoon 3.7 on koottuna eläkkeensaajan hoitotukien, lapsikorotuksen, rintamalisien ja veteraanilisän määrät vuonna 2015. Eläkkeensaajien hoitotuesta säädetään vammaistukilaissa, ja siitä korvataan sairaan ja vammaisen eläkkeensaajan kotona asumisen kuluja ja erityiskustannuksia. Eläkkeensaajan hoitotukia ovat perus-, korotettu- ja ylin hoito-

tuki, joita myönnetään avuntarpeen, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten määrän perusteella.

Kela myöntää lapsikorotusta eläkkeensaajille alle 16-vuotiaista lapsista. Sotaveteraanit voivat saada rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää. Lisäksi ylimääräistä rintamalisää ja korotettua tai ylintä hoitotukea saaville Kela maksaa veteraanilisää.

Taulukko 3.7.

Muiden lisien määriä vuonna 2015, euroa kuukaudessa.

Asumisaikaan suhteutettavat eläkkeensaajan vammaisetuudet		Asumisaikaan suhteuttamattomana maksettavat eläke-etuuden osat	
Perushoitotuki	62,48	Lapsikorotus	22,20
Korotettu hoitotuki	155,53	Rintamalisä	49,74
Ylin hoitotuki	328,87	Ylimääräinen rintamalisä	Täysi määrä 240,21 (vähintään 6,37)
		Veteraanilisä	105,51

4 Liikenne- ja tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet

Pääsääntöisesti kaikki työsuhteessa olevat henkilöt ovat vakuutettuja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen mukaan. Tapaturmavakuutus korvaa työtapaturmista ja ammattitaudeista aiheutuneet ansionmenetykset ja sairaanhoitokulut. Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta maksetaan päivärahaa vuoden ajan ja työkyvyttömyyden jatkuessa tämän jälkeen tapaturmaeläkettä. Vakuutuksesta maksetaan myös muun muassa tutkimus- ja hoitokustannukset, haittaraha pysyvistä haitasta, ammatillinen ja lääkinnällinen kuntoutus sekä kuolemantapauksessa hautausapu ja omaisille perhe-eläkettä.

Tapaturmavakuutuksen mukaisen päivärahan suuruus on neljän viikon ajan tapaturmapäivän jälkeen saman suuruinen kuin työntekijälle maksettu sairausajan palkka, tai se määräytyy tapaturmaa edeltäneiden neljän viikon työansioden perusteella. Neljän ensimmäisen viikon jälkeen päivärahan suuruus on 1/360 vahingoittuneen vuosityöansioista. Päivärahaa voidaan maksaa myös osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on osittaista. Työkyvyn alentuman tulee olla vähintään 10 prosenttia.

Täysi tapaturmaeläke on 85 prosenttia vuosityöansioista alle 65-vuotiaalle ja 70 prosenttia vuosityöansioista 65 vuotta täyttäneelle. Myös tapaturmaeläke voidaan maksaa osakorvauksena, jos työkyvyttömyys ja ansioiden aleneminen on vähintään 10 prosenttia.

Jos henkilö loukkaantuu liikenneonnettomuudessa, hän saa liikennevakuutuslain mukaista korvausta. Liikennevakuutuksesta korvataan muun muassa sairaanhoitokulut, ansionmenetys, tilapäinen ja pysyvä haitta sekä lesken ja lasten elatuksen menetys. Henkilövahingoista maksettaville erilaisille korvauksille ei ole enimmäismäärää, vaan korvaus suoritetaan todellista vahinkoa vastaavana.

Tapaturmavakuutuksen päivärahan ja liikennevakuutuksen mukaisen ansionmenetyskorvauksen ajalta karttuu uutta työeläkettä.

Tapaturma- ja liikennevakuutuksesta maksettavat korvaukset ovat työeläkkeisiin nähden ensisijaisia. Ensisijaisia etuuksia ovat

- tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha tai tapaturmaeläke
- liikennevakuutuslain mukainen omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke
- tapaturmavakuutuksen ansionmenetyskorvaus kuntoutuksen ajalta
- liikennevakuutuksen ansionmenetyskorvaus kuntoutuksen ajalta
- sotilastapaturmalain mukainen päiväraha tai tapaturmaeläke.

Vahingoittunut saa siis työeläkettä vain siltä osin, kuin hänen työeläkkeensä on suurempi kuin tapaturmasta tai liikennevahingosta saatu ansionmenetyskorvaus. Ensisijaiset etuudet eivät kuitenkaan vaikuta vähentävästi vahinkotapahtuman jälkeisen työskentelyn perusteella karttuneeseen työeläkkeeseen.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on ensisijainen liikennevakuutukseen nähden.

5 Verotus

Työeläke, kansaneläke ja takuueläke ovat verotettavaa ansiotuloa. Verotonta tuloa ovat kuitenkin esimerkiksi kansaneläkkeen lapsikorotus, eläkkeensaajien hoitotuki, rintamalisä, veteraanilisä ja asumistuki.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus on veronalaista pääomatuloa vuoden 2005 alusta voimaan astuneen lain mukaan. Aikaisemmin vapaaehtoinen eläkevakuutus kuului ansiotuloverotuksen piiriin. Työnantajan järjestämä kollektiivinen lisäeläke ja kertamaksullinen eläke kuuluvat ansiotuloverotuksen piiriin.

5.1 Vähennykset ansiotuloverotuksessa

Tuloista on oikeus vähentää niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot sekä valtionverotuksessa valtionverotuksen vähennykset ja kunnallisverotuksessa kunnallisverotuksen vähennykset.

Ansiotuloista tehtävien vähennysten lisäksi verosta tehtäviä vähennyksiä ovat työtulovähennys, valtionverotuksen invalidivähennys, elatusvelvollisuusvähennys, kotitalousvähennys, alijäämähyvitys ja erityinen alijäämähyvitys.

Tässä on käsitelty vain muutamia eläkkeensaajan ja palkansaajan oleellisia vähennyksiä. Vähennyksistä on kerrottu lisää liitteessä 1.

Eläkkeensaaja voi saada kunnallisverotuksessa eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen sekä valtionverotuksessa eläketulovähennyksen ja mahdollisen invalidivähennyksen. Kunnallisverotuksen invalidivähennys lasketaan vain, jos verovelvollisella on muuta an-

siotulona kuin eläketulona. Perusvähennystä korotettiin 40 eurolla 2979 euroon vuoden 2015 alusta.

Kunnallisverotuksen eläketulovähennys määräytyy kansaneläkkeen täyden määrän perusteella. Siten se nousee kansaneläkkeen indeksikorotusten ja tasokorotusten seurauksena. Vähennyksen täysi määrä vuonna 2015 on 9 140 euroa. Vuoden 2015 alusta täyden eläketulovähennyksen määrää laskettaessa täyden kansaneläkkeen määrä kerrotaan luvulla 1,39 (edellisvuonna 1,37). Lisäksi eläketulovähennystä pienennetään 54 prosentilla aikaisemman 55 prosentin sijaan täyden eläketulovähennyksen ylimenevän osan määrästä.

Valtionverotuksessa eläketulovähennyksen kasvattamisella on pyritty keventämään eläketulojen verotusta 2000-luvun loppupuolelta lähtien. Eläketulovähennyksen vuoksi valtionverotus kohdistuu vuonna 2015 vasta noin 2 000 euron kuukausieläkkeisiin.

Valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä laski edellisvuoden 12 610 eurosta 12 540 euroon. Valtionverotuksen eläketulovähennystä alentaa tuloveroasteikon alarajan nousu.

Taulukko 5.1.

Eläketulovähennyksen täysi määrä sekä vuosituloja, josta alkaen eläkkeensaaja alkaa maksaa veroa ja vuosituloja, josta alkaen vähennystä ei saa enää lainkaan.

	Täysi vähennys	Eläke, josta alkaen veroa	Eläke, josta ei enää vähennystä
Kunnallisverotus	9 140	11 068	26 066
Valtionverotus	12 540	23 998	41 039

Valtionverotuksessa alin verotettava eläketulo nousi noin 68 euroa edellisvuodesta 23 998 euroon. Eläketulovähennyksen sekä perusvähennyksen johdosta pienituloisen eläkkeensaaja ei maksa kunnallisveroa alle 11 068 euron vuosieläkkeestä (923 €/kk). Eläketulovähennys ulottuu 26 066 euron vuosituloihin (2 172 €/kk) asti.

Palkansaaja saa tulonhankkimisvähennyksen sekä kunnallisverotuksessa perusvähennyksen ja ansiotulovähennyksen ja valtionverotuksessa työtulovähennyksen. Palkansaajan maksamat työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksu ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ulottuu kuten edellisinä vuosina noin 94 000 euron vuosituloihin. Valtionverotuksen työtulovähennys ulottuu viime vuoteen (121 400 €) verrattuna jonkin verran alemmalle tulotasolle, eli noin 119 035 euron vuosituloihin asti. Valtionverotuksen työtulovähennys nousi 8,6 prosenttiin (aikaisemmin 7,4 %) ansiotulojen 2 500 euroa ylittävästä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä nousi 15 eurolla 1 025 euroon. Puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,2 prosentilla (aikaisemmin 1,15 %) puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta.

5.2 Valtionvero ja kunnallisvero

Valtion tuloveroa suoritetaan verotettavasta ansiotulosta progressiivisen tuloveroasteikon mukaan. Vuonna 2015 tuloveroasteikon tuloarajat, lukuun ottamatta kahta ylintä tuloarajaa, korotetaan noin 1,5 prosentilla.

Vuonna 2013 valtion tuloveroasteikkoon lisättiin väliaikaisesti uusi tuloluokka, niin sanottu solidaarisuusvero yli 100 000 euron ylittävälle tuloille. Solidaarisuusveron kahden prosenttiyksikön korotus oli alunperin tarkoitettu väliaikaiseksi vuosille 2013–2015. Vuodelle 2015 solidaarisuusveron alarajaa laskettiin 90 000 euroon ja voimassaoloa jatkettiin vuoteen 2018 saakka.

Korkeista eläketuloista maksetaan lisävero, joka on kuusi prosenttia yli 45 000 euron vuosieläketulosta. Lisäveron vaikutuksesta eläketulon ja yli 53-vuotiaan palkkatulon verotus on lähellä toisiaan myös korkeammilla eläketuloilla.

Taulukko 5.2.

Valtion tuloveroasteikko vuonna 2015.

Verotettava tulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävistä tulon osasta, %
16 500–24 700	8,00	6,50
24 700–40 300	541,00	17,50
40 300–71 400	3 271,00	21,50
71 400–90 000	9 957,50	29,75
90 000–	15 491,00	31,75

Yleisradioveron määrä on 0,68 prosenttia puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärästä, kuitenkin enintään 143 euroa. Pienempää kuin 51 euron määrää ei panna maksuun. Yleisradioveron enimmäismäärä pysyy 143 eurossa, koska julkisen palvelun rahoituksen indeksikorotusta ei poikkeuksellisesti tehdä vuodelle 2015.

Ansiotulosta suoritetaan kunnallisveroa kotikunnalle kunnan tuloveroprosentin perusteella. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 19,84, joka on 0,10 prosenttiyksikköä enemmän kuin viime vuonna. Sairaanhoidomaksu lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta. Palkansaajan sekä eläkkeensaajan sairaanhoidomaksu on palkansaajalla 1,32 prosenttia ja eläkkeensaajalla 1,49 prosenttia kuten edellisenä vuotenakin.

Kirkollisveron määrä lasketaan kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Keskimääräinen kirkollisvero on 1,43 prosenttia (viime vuonna 1,42 %). Kirkollisvero ei enää ole pääsääntöisesti mukana jäljempänä esitetyissä laskeleissa sen vuoksi, että kirkkoon kuuluminen ja siten veron maksaminen on vapaaehtoista.

Taulukko 5.3.

Kuntien tuloveroprosentit sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu vuonna 2015.

	Kunnallisveroprosentti
Helsinki	18,50
Espoo	18,00
Vantaa	19,00
Tampere	19,75
Oulu	20,00
Turku	19,50
Keskimäärin koko maa	19,84
Palkansaajan sairaanhoitomaksu	1,32
Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu	1,49

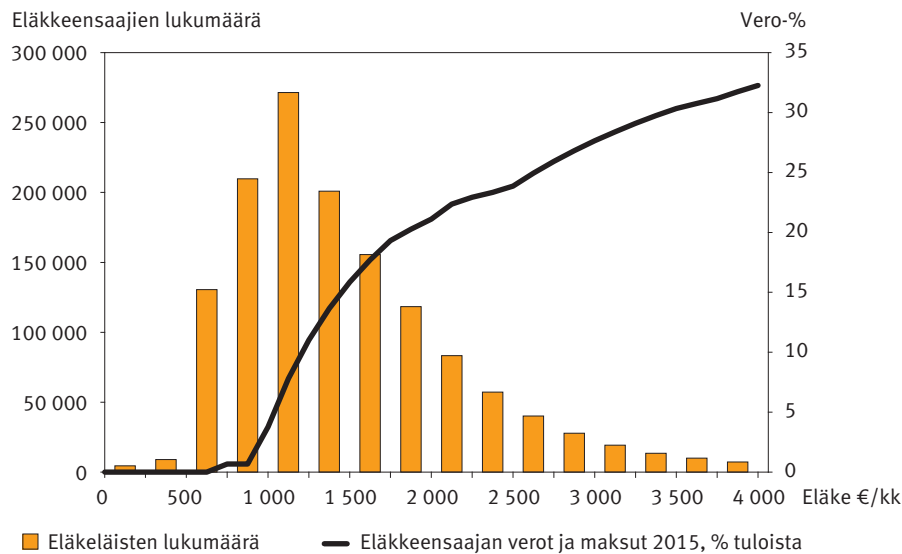
5.3 Eläkkeensaajan ja palkansaajan verotus

Lakisääteisten eläkkeiden verotus määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin ansiotulojen verotus. Eläketulon ja palkkatulon vero- ja maksurasite eroavat kuitenkin erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia.

Eläketulosta myönnetään eläketulovähennys. Palkansaaja saa puolestaan tulonhankkimisvähennyksen ja työtulovähennyksen sekä maksaa työeläkemaksua (5,7/7,2 %), työttömyysvakuutusmaksua (0,65 %) sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua (0,74 %), jotka ovat vähennyskelpoisia verotuksessa.

Kuvio 5.1.

Suomessa asuvien omaeläkkeensaajien (ei osa-aika-eläke) kokonaiseläkejakauma 31.12.2013 sekä eläkkeensaajan vero- ja maksuprosentti vuonna 2015.

Kuviossa 5.1 näkyy, että eläkkeensaajia on eniten tulotasolla, jolla eläkkeestä ei makseta veroa tai veroprosentti on pieni. Vuonna 2013 voimaan tullut yleisradiovero aiheuttaa kuitenkin sen, että käytännössä kaikki eläkeläiset joutuvat maksamaan veroa. Yleisradioveroa peritään 625 euron kuukausieläkkeestä alkaen eli jo alle takuueläkkeen jäävistä tuloista.

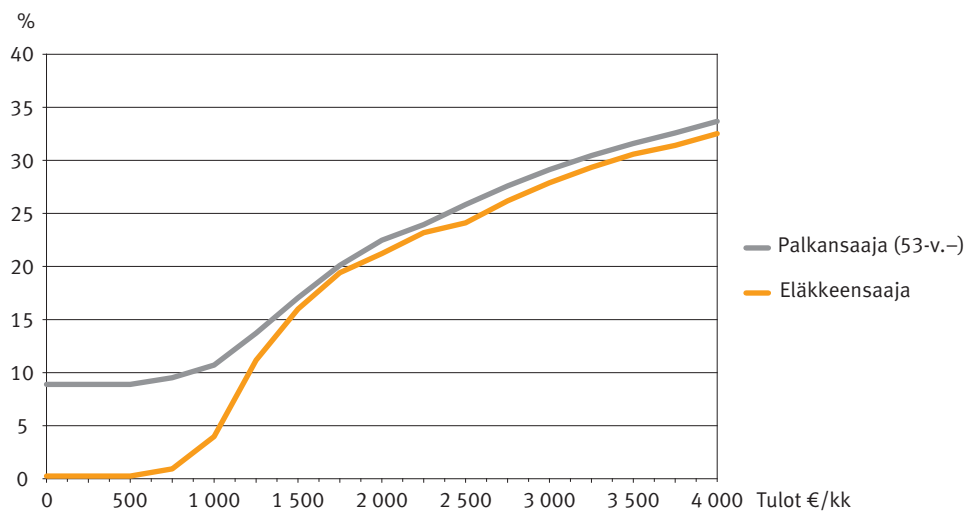
Vajaalla puolella eläkeläisistä eläke jää alle 1 250 euron ja verot alle 11 prosentin. Yli 2 500 euron eläkettä saavia ja yli 25 prosentin veroja maksavia eläkkeensaajia on alle kymmenen prosenttia eläkeläisistä.

Seuraavissa kuvissa ja taulukoissa on verrattu palkansaajan ja eläkkeensaajan verotusta eri tulotasoilla. Eläketulon verotus oli vuosina 2008–2012 pääosin matalampi kuin palkansaajan vero- ja maksuprosentti, jossa on otettu huomioon myös palkansaajan työeläkemaksu (53–67-v.) ja työttömyysvakuutusmaksu. Vuodesta 2013 alkaen yli 45 000 euron eläkkeestä on peritty kuuden prosentin lisäveroa, jolla suurten eläkkeiden verotus nostettiin palkansaajan (53 v. täytt.) vero- ja maksuprosentin tasolle.

Eläke- ja palkkatulojen vero- ja maksuprosentin muutos edellisvuodesta vaihtelee eri tulotasoilla. Näkyvin muutos on, että 53 vuotta täyttäneen palkansaajan verot ja maksut ovat lähes kaikilla tulotasoilla korkeammat kuin eläkkeensaajalla. Erittäin korkeilla eläketuloilla (noin 105 000 euroa) suhde kääntyy, ja eläkkeensaajan maksurasitus on hieman palkansaajaa korkeampi. Kun verrataan saman tulon veroprosenttiin viime vuonna ja kunnallisverot ovat keskimääräiset, vero- ja maksuprosentti kiristyy vuonna 2015 palkansaajilla lähes kaikilla tulotasoilla. Eläkkeen verotus sen sijaan keveni lukuun ottamatta aivan korkeimpia eläkkeitä. Kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korotuksen johdosta käytettävissä olevat tulot kasvavat hieman sen vaikutusalueella.

Kuvio 5.2.

Palkansaajan (53 v. täytt.) ja eläkkeensaajan verot ja maksut vuonna 2015, prosenttia tuloista. (Kuukausitulo on vuositulo/12).

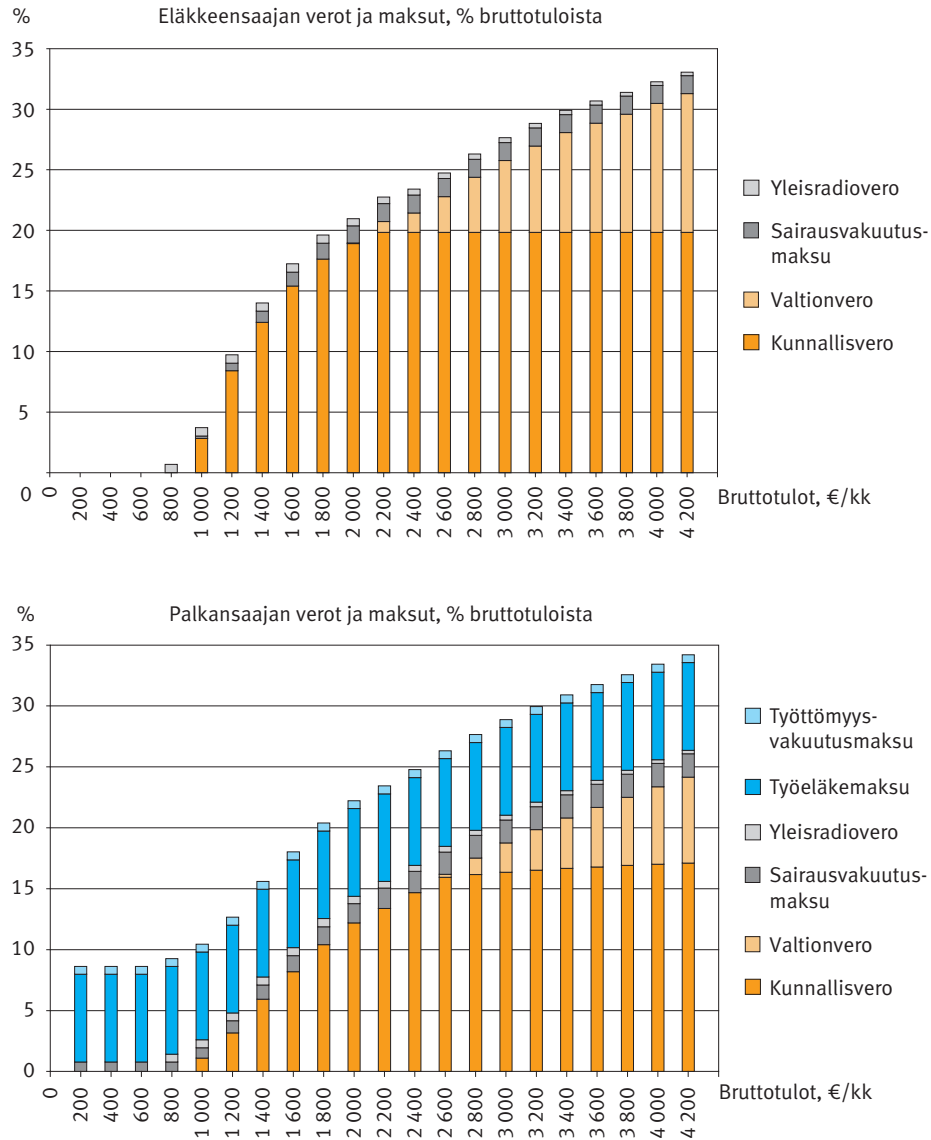
Taulukko 5.4.*Verot ja maksut vuonna 2015, prosenttia tuloista.*

Tulot kk (vuositulo/12)	Eläkkeensaaja	Palkansaaja, alle 53-v.	Palkansaaja, 53-v.–
500	0	7,1	8,6
750	0,7	7,8	9,3
1 000	3,7	9,3	10,4
1 250	10,9	12,3	13,5
1 500	15,7	15,7	16,8
1 750	19,2	18,8	19,9
2 000	21,0	21,2	22,2
2 250	22,9	22,6	23,7
2 500	23,9	24,7	25,6
2 750	25,9	26,4	27,3
3 000	27,6	28,0	28,9
3 500	30,3	30,4	31,3
4 000	32,3	32,6	33,4
5 000	35,6	35,8	36,7
6 000	37,9	38,0	38,9
7 000	40,6	40,2	40,9
8 000	42,8	42,2	42,9
10 000	46,0	45,2	45,9
15 000	50,4	48,9	49,6

Kuviossa 5.3 näkyy eläkkeen- ja palkansaajan verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla. Palkansaaja maksaa alle verotettavan tulon jäävistä tuloista työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Korkeammilla tulotasoilla kokonaisprosentti on eläkkeen- ja palkansaajalla lähes samalla tasolla, mutta palkansaajalla tähän sisältyy työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut, joten kunnallis- ja valtionveron osuus jää pienemmäksi kuin eläkkeensaajalla.

Kuvio 5.3.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan (53. v täytt.) verojen ja maksujen rakenne eri tulotasoilla vuonna 2015, prosenttia bruttotuloista.

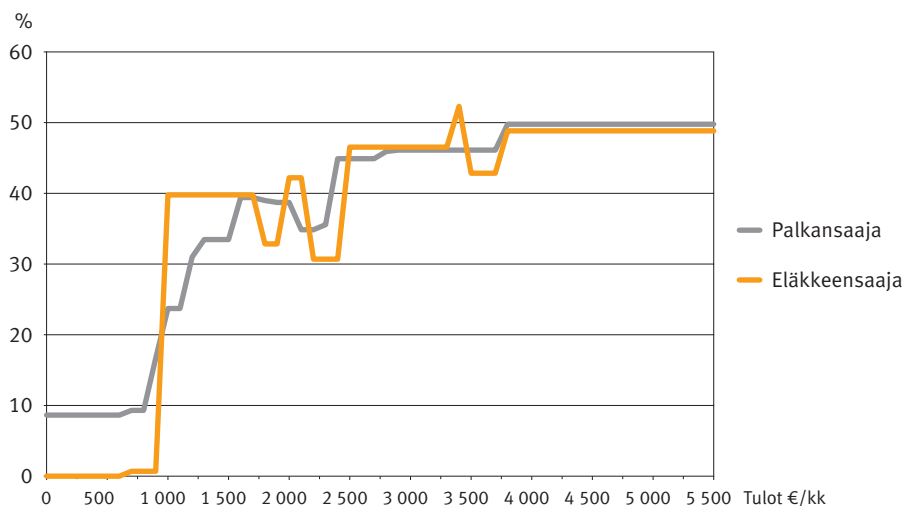
Kuviossa 5.4 on esitetty palkansaajan ja eläkkeensaajan tulonlisäyksestä veroihin ja maksuihin menevä osuus eri tulotasolla. Eläkkeensaajan marginaalivero käyttäytyy pääsääntöisesti samoin kuin viime vuonna. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ja perusvähennys pienenevät tulojen kasvaessa, joten eläkkeiden verotus kiristyy voimakkaasti 1 000–1 700 euron tulotasolla. Tällä tuloalueella eläkkeensaaja maksaa tulonlisäyksestä veroa noin 40 prosenttia.

Marginaaliveroaste nousee vajaaseen 47 prosenttiin 2 500 euron kuukausituloilla kun valtionveroasteikossa nousta (vähennysten jälkeen) toiselle portaalle, eli 24 700 euron rajalle. Lisätulosta maksetaan korkeaa veroa tällä tulotasolla myös, koska valtionverotuksen eläketulovähennys pienenee tulojen kasvaessa ja loppuu noin 3 400 euron tuloilla.

Vuonna 2013 voimaan tullut eläketulon lisävero nosti marginaaliveron yli 3 750 euron kuukausituloilla 49 prosenttiin, kun aiemmin tällä tulotasolla tulonlisäyksestä maksettiin veroa noin 43 prosenttia.

Kuvio 5.4.

Palkansaajan ja eläkkeensaajan marginaaliveroaste vuonna 2015 eri tulotasolla.

5.4 Eläkkeensaajan palkkatulon verotus

Eläkkeensaajan palkkatuloa verotetaan kuten palkkatuloa yleensäkin. Muut ansiotulot pienentävät eläketulovähennystä; kun vähennys pienenee, veroprosentti kasvaa. Toisaalta palkkatulosta saa tulonhankkimisvähennyksen sekä ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Palkasta peritään palkansaajan maksut. Työttömyysvakuutusmaksua ei peritä 65 vuotta täyttäneen saamasta palkasta eikä työeläkemaksua ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua 68 vuotta täyttäneen saamasta palkasta.

Taulukossa 5.5 näkyy eläkkeensaajan verotus, kun hänellä on eläkkeen lisäksi palkkatuloja. Taulukosta näkyy myös, kuinka suuri osa eläkkeensaajan palkasta menee veroihin ja maksuihin. Taulukon laskelmissa ei ole otettu huomioon invalidivähennyksiä, joihin henkilöllä olisi oikeus työkyvyttömyyseläketapauksessa.

Taulukko 5.5.*Eläkkeensaajan (53–64-v.) palkkatulon verot ja maksut vuonna 2015.*

Eläke	Palkka /vuosi	Kokonaistulot /vuosi	Vero ja maksut palkasta, %	Vero- ja maksu-prosentti	Veroprosentti, jos kokonaistulot koostuisivat vain	
					eläkkeestä	palkasta
1 000 €/kk (12 000 €/vuosi)	0	12 000		3,7	3,7	10,5
	6 000	18 000	30,0	12,5	15,7	16,8
	12 000	24 000	30,4	17,0	21,0	22,2
	18 000	30 000	32,9	21,2	23,9	25,6
1 500 €/kk (18 000 €/vuosi)	0	18 000		15,7	15,7	16,8
	6 000	24 000	29,9	19,3	21,0	22,2
	12 000	30 000	28,2	20,7	23,9	25,6
	18 000	36 000	34,4	25,1	27,6	28,9
2 000 €/kk (24 000 €/vuosi)	0	24 000		21,0	21,0	22,2
	6 000	30 000	28,6	22,5	23,9	25,6
	12 000	36 000	32,5	24,8	27,6	28,9
	18 000	42 000	38,3	28,4	30,3	31,3
2 500 €/kk (30 000 €/vuosi)	0	30 000		23,9	23,9	25,6
	6 000	36 000	39,4	26,5	27,6	28,9
	12 000	42 000	38,9	28,2	30,3	31,3
	18 000	48 000	41,4	30,4	31,9	33,4
3 000 €/kk (36 000 €/vuosi)	0	36 000		27,6	27,6	28,9
	6 000	42 000	41,5	29,6	30,3	31,3
	12 000	48 000	38,1	30,3	31,9	33,4
	18 000	54 000	40,9	32,0	33,1	35,2

Vero- ja maksuprosentit eroavat sen mukaan kuinka suuri osuus kokonaistulosta on eläketuloa ja palkkatuloa. Eläketulovähennys on sitä pienempi, mitä enemmän palkkatuloja henkilö saa. Työtulo- ja ansiotulovähennys sen sijaan kasvavat (enimmäismäärään asti) palkkatulojen lisääntyessä. Vähennysten yhteisvaikutuksena veroprosentti on eläke- ja palkkatulon yhdistelmästä pienempi, kuin jos sama kokonaistulo koostuisi pelkästään palkasta tai eläkkeestä.

Mitä suurempi osuus kokonaistulosta on eläketuloa, sitä suurempi on kokonaisveroprosentti tarkastelluilla tuloilla. Taulukossa esimerkiksi 24 000 euron tulojen koostuessa puoliksi eläkkeestä ja puoliksi palkasta, veroprosentti on 17,0. Kun samasta kokonaistulosta kolme neljäsosaa on eläkettä, veroprosentti on 19,3 ja kun kokonaan eläkettä, 21,0.

5.5 Työntekijän työeläkevakuutusmaksun vaikutus verotuksessa

Työntekijän työeläkevakuutusmaksu on yleensä mukana niin kotimaisissa kuin kansainvälisissä laskelmissa ja vertailuissa, kun lasketaan palkansaajan verojen ja pakollisten maksujen muodostamaa kokonaisuutta ja verrataan sitä eläkkeensaajan maksamiin veroihin ja pakol-

lisiin maksuihin. Työntekijän työeläkevakuutusmaksu on siitä poikkeuksellinen veronluonteinen maksu, että se myös vähennetään palkansaajan tuloista ennen verojen laskentaa. Mutta työntekijän työeläkevakuutusmaksu ei vähennä ainoastaan palkansaajan maksamia veroja, vaan se pienentää myös palkansaajan ansaitsemaa työeläkettä.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksu otettiin käyttöön vuonna 1993, ja sen määrä oli tuolloin kolme prosenttia palkasta. Työeläkettä laskettaessa työntekijän palkasta pidätetty maksu vähennetään eläkkeen perusteena olevista työansioista ennen eläkekarttuman laskentaa. Eläke alkoi määräytyä näin vähennetyistä ansioista vuonna 1996. Vuoden 2005 eläkeuudistuksen yhteydessä työntekijän työeläkevakuutusmaksu eriytettiin alle 53-vuotiaan ja 53 vuotta täyttäneen korkeampaan työeläkemaksuun. Yli 53-vuotiaan palkansaajan maksu on nyt lähes 2,5-kertainen vuoden 1993 maksuun verrattuna. Työeläkemaksun kasvamisella voidaan nähdä olevan käänteinen vaikutus eläkkeen karttumiseen. Mitä suurempi työeläkemaksu on, sitä vähemmän eläkettä karttuu samasta palkasta.

Kun työeläkevakuutusmaksu otettiin käyttöön, pidettiin tärkeänä, että sillä ei ollut tarkoitus muuttaa työaikaisen palkan antaman toimeentulon ja eläkkeen antaman toimeentulon keskinäistä suhdetta. Tällä perusteltiin maksun vähentämistä eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Käytäntö voitaneen rinnastaa siihen, että aikaisemmin työnantajankaan maksamasta eläkemaksuosuudesta ei karttunut eläkettä.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksun voidaan katsoa alentaneen palkansaajien elintasoa sekä sillä hetkellä pienempien käteen jäävien tulojen että tulevaisuudessa pienempien eläkkeiden muodossa. Toisaalta verojärjestelmä toimii tässä tasapainottavana elementtinä, jolloin osa vähentyneestä ostovoimasta korvataan kevyemmän verotuksen kautta.

Nykyään palkansaajan ja eläkkeensaajan vero- ja maksurasitus on lähes samalla tasolla. Näin ei ole kuitenkaan aina ollut. Vuonna 2008 eläketulon verotusta kevennettiin huomattavasti. Perusteluna oli, että verotuksen oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi eläketulon veroasteen tulisi olla kaikilla tulotasoilla enintään palkansaajan vero- ja maksurasituksen suuruinen. Uudistusta perusteleavassa hallituksen esityksessä HE 57/2007 todetaan, että eläketulovähennysten vuoksi pienituloisten eläkeläisten verotus on aikaisemmin ollut olennaisesti palkkatulojen verotusta kevyempää. Näin on ollut vuoden 1983 kansaneläkeuudistuksesta alkaen, jolloin veronalaiseksi säädetyn täyden kansaneläkkeen suuruinen eläketulon verottomuus turvattiin eläketulovähennyksillä. Sen sijaan palkkatulojen verotus oli ollut tietyillä tulotasoilla hieman kevyempää eläketuloihin nähden jo 1970-luvulta lähtien palkkatulosta myönnettyjen vähennysten vuoksi. Palkkatulojen kevyempää vero- ja maksurasitusta on perusteltu sen kannustavuudella työn tekemiseen ja työn vastaanottamiseen. HE 57/2007 mukaan palkkatulon verotuksen taso alkoi enenevässä määrin eriytyä samansuuruisen eläkkeen veroasteen tuntumasta 1990-luvun puolivälistä alkaen, kun työllisyyden parantamiseksi verokevennykset kohdistettiin työn verotukseen.

Vuonna 2013 käyttöön otetulla lisäverolla (ks. 5.2) oli HE 87/2012 mukaan tarkoitus ensinnäkin kerätä verotuloja niiltä, joiden veronmaksukyky on korkealla tasolla. Toisekseen sen avulla pyrittiin kaventamaan eläketulon ja palkkatulon veroasteiden eroa. Veroasteiden kaventamisella pyrittiin, hallituksen esityksen mukaan, parantamaan ikääntyneiden kannustimia työelämässä jatkamiseen.

Palkansaajien ja eläkkeensaajien erilaisista verovähennyksistä johtuen itse veron määrä samoilla tulotasoilla eroaa. Palkansaajilla on myös aktiivielämään liittyviä maksuja, työeläkemaksu, sairausvakuutuksen päivärahamaksu ja työttömyysvakuutusmaksu, joilla rahoitetaan vain palkansaajille mahdollisia sosiaalietuuksia. Nämä maksut alentavat palkansaajan käytettävissä olevia tuloja.

Eläkkeensaajan verojen korottaminen samalle tasolle palkansaajien kokonaismaksurasituksen kanssa johtaa siihen, että eläkkeensaaja maksaa verojen muodossa myös työntekijän työeläkevakuutusmaksun aiheuttamaa pienennystä palkansaajan käytettävissä olevissa tuloissa.

Palkansaaja on maksanut vuodesta 1996 lähtien omaa työntekijän työeläkevakuutusmaksuunsa. Hän on saanut siitä palkansaajana ollessaan verovähennyksen. Tätä kautta olisi ymmärrettävissä, että vähennettävällä maksulla ansaittavaa eläkettä voisi verottaa ankaremmin. Vaikka työntekijän työeläkevakuutusmaksu alentaa aktiiviaikaista verotusta ja tuon ollen veroetua, voi maksu pienentää tulevaa eläkettä joitakin prosentteja. Näin ollen veronkorotus, joka perustellaan nykypalkansaajan työeläkemaksurasituksella, ei ota huomioon maksun vaikutusta tuloihin tulevaisuudessa, eläkeaikana. Nyt eläkkeelle siirtyvät ovat maksaneet maksua noin puolet työurastaan.

Eläkeuudistuksesta tehdyn sopimuksen mukaan eläkettä karttuisi vuodesta 2017 alkaen koko palkasta. Työntekijän työeläkevakuutusmaksu pysyy ennallaan, mutta sitä ei enää vähennetä palkasta eläkettä laskettaessa.

5.6 Kansainväliset tilanteet

Ulkomailla pysyvästi asuvien eli rajoitetusti verovelvollisten Suomesta saamia eläkkeitä alettiin vuodesta 2006 alkaen verottaa samalla tavalla kuin Suomessa asuvien eläkkeitä. Veroprosentti, vähennykset ja veroilmoitusmenettely ovat samat kuin Suomessa asuvilla. Aiemmin ulkomailla asuvien eläkkeistä perittiin 35 prosentin lähdevero. Ulkomaisen eläkkeensaajan kaikki verot, myös keskimääräisen kunnallisveroprosentin mukainen laskennallinen kunnallisvero, menevät valtiolle.

Joissain tilanteissa Suomen ja henkilön asuinvaltion välisen verosopimusten perusteella eläkettä ei veroteta lainkaan Suomessa, vaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa.

Ulkomailta maksettava eläke on usein verotettu jo maassa, josta eläkettä maksetaan. Tällöin Suomessa ei määrätä eläkkeestä tuloveroa, mutta eläke korottaa Suomesta saadun tulon veroa. Joistain maista saatua eläkettä ei veroteta kyseisessä maassa ja silloin Suomi verottaa eläkkeen normaalisti.

Yksittäisestä maasta saadun eläkkeen verokohtelu selviää Suomen ja kyseisen maan välisestä verosopimuksesta, jotka tehdään kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi. Suomella on sopimus yli 60 valtion kanssa. Ulkomaisesta eläkkeestä määrätään tavallisesti Suomessa vakuutetun eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu.

EU:n virkamiehelle maksamasta eläkkeestä ei peritä Suomessa veroa. Jos eläkeoikeus EU:sta on siirretty Suomen työeläkejärjestelmään, eläke on kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa muiden työeläkejärjestelmään perustuvien eläkkeiden tapaan.

5.7 Pääomatuloverotus – vapaaehtoinen eläkevakuutus ja pitkäaikaissäästäminen

Verotettavasta pääomatulosta maksettavan tuloveron määrä on 30 prosenttia, ja yli 40 000 euron osalta 33 prosenttia. Myös vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotus on ollut kokonaisuudessaan pääomatuloverotuksen piirissä vuodesta 2006 lähtien.

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että eläkettä maksetaan aikaisintaan työntekijän eläkelain mukaisesta lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavasta iästä eli 68 ikävuodesta alkaen. Ikäraja nousi 68 vuoteen vuoden 2013 alussa aiemmasta 63 vuodesta. Ennen vuotta 2013 aloitettujen vapaaehtoisten eläkevakuutusten ja ps-tilien maksut ovat vähennyskelpoisia aiempien sääntöjen mukaisesti.

Kiristykset koskevat myös kollektiivista lisäeläkevakuutusta, mikäli työntekijä maksaa osan vakuutusmaksuista. Jos työnantaja maksaa maksut kokonaisuudessaan, eläkkeen alkamisikä voi olla alempi. Työnantajan järjestämän lisäeläketurvan kautta saatua eläkettä verotetaan ansiotulona.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja on oikeus vähentää pääomatulosta 5 000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on ottanut verovelvolliselle tällaisen vakuutuksen, itse otetun vakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja voi vähentää enintään 2 500 euroa.

Varoille kertyvää tuottoa ei veroteta säästämisajana. Eläkeiän täytyttyä suoritukset luetaan saajan pääomatuloksi. Eläkevakuutusta ei voida takaisinostaa tai pitkäaikaissopimuksen säästömäärää nostaa ennen eläkeikää kuin vähintään vuoden kestäneen työttömyyden, pysyvän työkyvyttömyyden, osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke verotetaan ansio- tai pääomatulona sen mukaan, miten vastaava vakuutusmaksu on vähennetty. Vanhasta eläkevakuutuksesta (otettu ennen 6.5.2004) verotetaan ansiotulona se osa eläkkeestä, joka on kertynyt ennen vuotta 2006 maksetuista maksuista ja pääomatulona se osa, joka vastaa vuodesta 2006 alkaen maksettuja maksuja.

6 Kokonaiseläke

Kuten edellä on kuvattu, lakisääteinen eläketurva muodostuu työeläkkeestä ja asumiseen perustuvasta kansaneläkkeestä sekä takuueläkkeestä. Työtapaturmassa tai liikenteessä loukkaantuneelle voidaan maksaa myös liikenne- tai tapaturmavakuutuksen korvauksia, jotka ovat ensisijaisia työeläkkeisiin nähden. Työeläkettä maksetaan siis vain siltä osin, kuin se on ensisijaista etuutta suurempi.

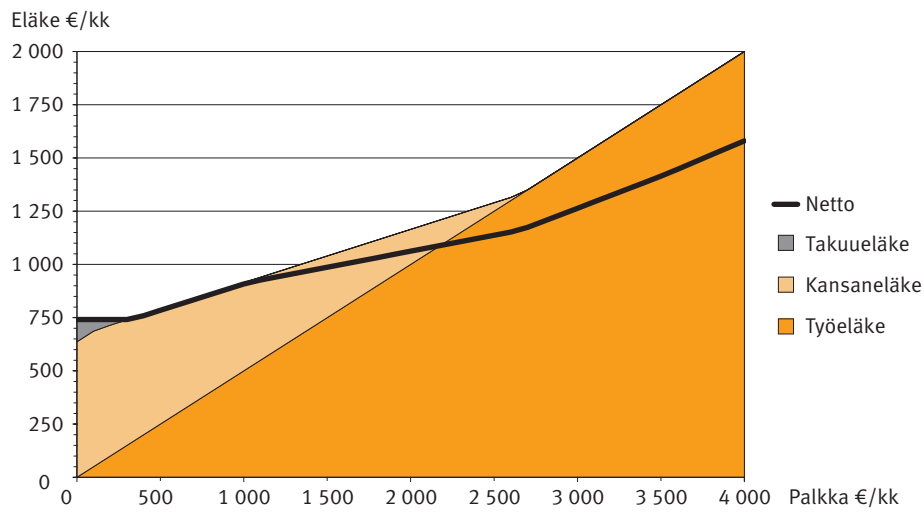
Työeläkkeen tarkoituksena on turvata työssäoloaikana saavutetun kulutustason kohtuullinen säilyminen eläkkeelle siirryttäessä ja eläkeaikana. Kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tarkoituksena on taata vähimmäiseläke sellaiselle eläkkeensaajalle, jonka työeläke lyhyen

työuran tai matalan ansiotason vuoksi on jäänyt vähäiseksi tai jolla ei ole oikeutta työeläkkeeseen lainkaan.

Kansaneläke pienenee eläketulojen kasvaessa siten, että täydestä kansaneläkkeestä vähennetään puolet ansioeläkkeestä (ks. luku 3.1). Kun työeläketulot ovat yksinasuvalla yli 1 316 euroa ja puolison kanssa asuvalla yli 1 172 euroa kuukaudessa, ei kansaneläkettä enää makseta.

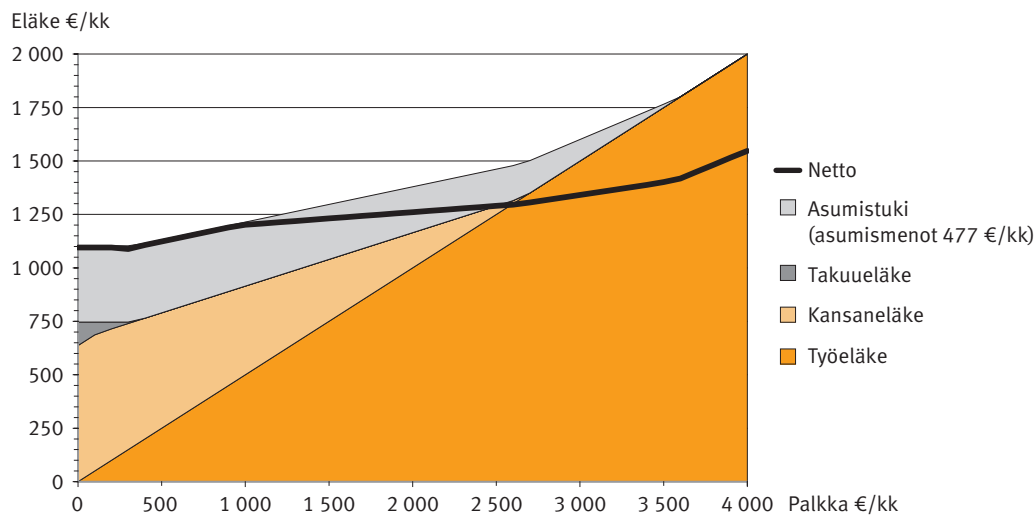
Kuvio 6.1.

Kokonaiseläke vuonna 2015.

Kuvio 6.2.

Työeläke, kansaneläke, takuueläke ja asumistuki vuonna 2015.

Kuviossa 6.1 on esitetty työeläkkeen, kansaneläkkeen sekä takuueläkkeen muodostama eläkkeensaajan kokonaiseläke työuran aikaisen palkan mukaan. Eläkkeensaajalle voidaan

myöntää myös tulovähenteistä asumistukea, joka on kokonaiseläkkeen lisäksi mukana kuviossa 6.2.

Asumistuki on laskettu olettaen, että asumiskustannukset ovat 477 euroa kuukaudessa (arvio keskimääräisistä asumiskustannuksista vuonna 2015). Eläkkeensaajien asumistukea sai lokakuun 2014 lopussa noin 189 900 henkilöä ja keskimääräinen asumistuki oli noin 213 euroa kuukaudessa.

Kuvioissa 6.1 ja 6.2 työeläke on 50 prosenttia palkasta ja kyseessä on yksin asuva eläkkeensaaja. Kansaneläke sekä takuueläke alkavat 65-vuotiaana. Kuvioissa ei ole otettu huomioon mahdollista 4,5 prosentin karttumaa tai muita työeläkkeen osia, joita kansaneläkkeessä ei oteta huomioon.

Työ- ja kansaneläkejärjestelmä täydentävät toisiaan myös perhe-eläkkeen osalta. Lapsi ja alle 65-vuotias leski voivat saada samaan aikaan sekä Kelan että työeläkejärjestelmän perhe-eläkettä. Leski ja lapsi voivat saada perhe- tai huoltoeläkettä myös tapaturma- tai liikennevakuutuksesta. Jos nämä perhe-eläkkeet antavat riittävän toimeentulon, Kela ei maksa perhe-eläkkeen täydennysmäärää (ks. luku 3.2).

Seuraavilla esimerkeillä on kuvattu yksityisen puolen työntekijän työ-, kansan- ja takuueläkkeestä koostuvaa kokonaiseläkettä brutto- ja nettotasoisena.

Verotus on laskettu olettaen, että samaa kuukausituloa on saatu koko vuoden ajan. Verotuksessa kuntien tuloveroprosentiksi on oletettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti 19,74. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu palkansaajalla on 1,32 prosenttia ja päivärahamaksu 0,78 prosenttia. Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu on 1,49 prosenttia. Palkansaajan työeläkemaksuksi on oletettu 53 vuotta täyttäneen maksu 7,2 prosenttia.

Asumistuen laskennassa asumiskustannuksiksi on oletettu 477 euroa kuukaudessa (arvio asumistukea saavien keskimääräisestä asumiskustannuksesta vuonna 2015).

Esimerkki 6.1.

Taulukossa on esitetty tilanne, jossa vanhuuseläke alkaa 65-vuotiaana vuonna 2015. Kahdelta vuodelta ansaittu 4,5 prosentin karttuma ei vähennä kansaneläkettä. Esimerkissä oletetaan, että 63 ikävuoden täyttämiseen mennessä karttunut työeläke on ennen elinaikakertoimen soveltamista 50 prosenttia palkkatasosta, ja myös 4,5 prosentin karttuma on laskettu tästä samasta palkkatasosta. Palkkaverotuksessa on otettu huomioon 53 vuotta täyttäneen työeläkemaksu. 4,5 prosentin karttuma on laskettu olettaen, että palkasta on jo vähennetty palkansaajan eläkemaksu. Työeläke tarkistetaan elinaikakertoimella, joka tälle ikäluokalle on 0,98689. Yksin asuva eläkkeensaaja.

Brutto-palkka (BP) €/kk	Netto-palkka (NP)	Työ-eläke	Työeläke 4,5 %	Kansaneläke + takuueläke	Kokonaiseläke					
Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asu-mistuki	% NP:sta					
0	0	0	0	110+637	747	0	741	0	1 098	0
250	228	123	22	603	748	299	743	325	1 099	481
500	457	246	44	542	832	166	826	181	1 154	253
750	681	369	66	480	916	122	909	134	1 208	178
1 000	896	492	89	419	999	100	962	107	1 233	138
1 250	1 082	615	111	357	1 083	87	1 013	94	1 255	116
1 500	1 248	738	133	296	1 166	78	1 063	85	1 277	102
1 750	1 403	861	155	234	1 250	71	1 113	79	1 299	93
2 000	1 555	984	177	173	1 334	67	1 164	75	1 321	85
2 250	1 717	1 106	199	112	1 417	63	1 214	71	1 343	78
2 500	1 861	1 229	221	50	1 501	60	1 264	68	1 364	73
2 750	1 998	1 352	243	0	1 596	58	1 322	66	1 390	70
3 000	2 134	1 475	266	0	1 741	58	1 409	66	1 428	67
3 250	2 268	1 598	288	0	1 886	58	1 505	66	1 505	66
3 500	2 403	1 721	310	0	2 031	58	1 599	67	1 599	67
3 750	2 537	1 844	332	0	2 176	58	1 683	66	1 683	66
4 000	2 663	1 967	354	0	2 321	58	1 783	67	1 783	67
4 250	2 788	2 090	376	0	2 466	58	1 884	68	1 884	68
4 500	2 914	2 213	398	0	2 611	58	1 963	67	1 963	67
4 750	3 040	2 336	420	0	2 756	58	2 040	67	2 040	67
5 000	3 165	2 459	443	0	2 901	58	2 118	67	2 118	67
5 250	3 291	2 582	465	0	3 046	58	2 195	67	2 195	67
5 500	3 416	2 705	487	0	3 191	58	2 273	67	2 273	67
5 750	3 542	2 828	509	0	3 337	58	2 351	66	2 351	66
6 000	3 668	2 951	531	0	3 482	58	2 428	66	2 428	66
7 000	4 137	3 442	620	0	4 062	58	2 741	66	2 741	66
8 000	4 566	3 934	708	0	4 642	58	3 038	67	3 038	67
9 000	4 989	4 426	797	0	5 222	58	3 335	67	3 335	67
10 000	5 408	4 918	885	0	5 803	58	3 632	67	3 632	67

Esimerkki 6.2.

Eläke alkaa 63-vuotiaana vuonna 2015. Esimerkissä oletetaan, että 63 ikävuoden täyttämiseen mennessä eläkettä on karttunut 50 prosenttia palkkatasosta. Työeläke tarkistetaan elinaikakertomella, joka tälle ikäluokalle on 0,97914. Ennen 65 vuoden täyttämistä otettuun kansaneläkkeeseen tehdään 0,4 prosentin varhennusvähennys jokaista varhennuskuukautta kohti, joten kahdelta vuodelta vähennys on yhteensä 9,6 prosenttia.

Brutto-palkka (BP) €/kk	Netto-palkka (NP)	Työ-eläke	Kansaneläke + takuu-eläke	Kokonaiseläke					
				Brutto	% BP:sta	Netto	% NP:sta	+ asu-mistuki	% NP:sta
0	0	0	576+99	675	...	670	...	1 032	...
250	228	122	546	668	267	663	290	1 025	449
500	457	244	491	735	147	730	160	1 091	239
750	681	366	436	801	107	796	117	1 134	167
1 000	896	488	380	868	87	862	96	1 177	131
1 250	1 082	610	325	935	75	924	85	1 217	112
1 500	1 248	732	270	1 002	67	964	77	1 234	99
1 750	1 403	854	215	1 069	61	1 004	72	1 251	89
2 000	1 555	976	160	1 136	57	1 044	67	1 268	82
2 250	1 717	1 097	105	1 202	53	1 085	63	1 287	75
2 500	1 861	1 219	50	1 269	51	1 125	60	1 304	70
2 750	1 998	1 341	0	1 341	49	1 168	58	1 322	66
3 000	2 134	1 463	0	1 463	49	1 242	58	1 355	64
3 250	2 268	1 585	0	1 585	49	1 315	58	1 387	61
3 500	2 403	1 707	0	1 707	49	1 389	58	1 419	59
3 750	2 537	1 829	0	1 829	49	1 467	58	1 467	58
4 000	2 663	1 951	0	1 951	49	1 548	58	1 548	58
4 250	2 788	2 073	0	2 073	49	1 623	58	1 623	58
4 500	2 914	2 195	0	2 195	49	1 696	58	1 696	58
4 750	3 040	2 317	0	2 317	49	1 780	59	1 780	59
5 000	3 165	2 439	0	2 439	49	1 865	59	1 865	59
5 250	3 291	2 561	0	2 561	49	1 936	59	1 936	59
5 500	3 416	2 683	0	2 683	49	2 001	59	2 001	59
5 750	3 542	2 805	0	2 805	49	2 066	58	2 066	58
6 000	3 668	2 927	0	2 927	49	2 131	58	2 131	58
7 000	4 137	3 414	0	3 414	49	2 390	58	2 390	58
8 000	4 566	3 902	0	3 902	49	2 659	58	2 659	58
9 000	4 989	4 390	0	4 390	49	2 909	58	2 909	58
10 000	5 408	4 878	0	4 878	49	3 158	58	3 158	58

Esimerkki 6.3.

Nettoeläkkeen muutos 2005–2015.

Esimerkissä on oletettu, että eläke on alkanut vuonna 2005, jonka jälkeen kansaneläkettä on korotettu kansaneläkeindeksin ja työeläkettä työeläkeindeksin mukaan. Taulukon ensimmäisellä rivillä eläke koostuu pelkästään kansan- ja takuueläkkeestä.

Kansaneläkkeeseen on tehty tasokorotukset vuosina 2005, 2006 ja 2008. Vuodelle 2010 kansaneläkeindeksi pysyi vuoden 2009 tasolla ja vuonna 2011 pienten eläkkeiden saajille alettiin maksaa takuueläkettä. Vuoden 2014 kansaneläkeindeksin muutoksesta 0,7 prosenttiyksikön osuus otettiin kansaneläkkeissä huomioon jo vuonna 2013 niin kutsuttuna osittain aikaistettuna indeksikorotuksena. Esimerkkilaskelmassa oletetaan henkilön kuuluvan kirkkoon, ja maksavan keskimääräistä kirkollisveroa (1,43 % vuonna 2015).

Nettoeläke €/kk		Nettoeläkkeen vuosimuutos, %						Nettoeläke €/kk
2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2005–2015	2015
504	584	17,7	3,8	2,8	0,6	0,6	47,4	743
647	752	0,8	3,7	2,6	0,9	0,9	26,8	820
718	853	1,0	5,2	2,5	1,0	1,5	32,7	953
789	937	1,2	5,0	2,3	1,0	1,6	32,4	1 045
859	1 021	1,3	4,8	2,2	1,1	1,6	32,5	1 137
978	1 152	1,4	4,5	2,0	1,1	1,6	30,8	1 280
1 120	1 336	1,5	3,5	2,0	0,8	1,6	30,8	1 466
1 278	1 514	1,5	3,4	2,0	0,7	1,1	29,2	1 651
1 423	1 705	1,6	3,4	2,0	0,7	1,0	30,7	1 860
1 569	1 852	1,6	3,4	2,2	0,6	1,0	28,8	2 021
1 715	1 999	1,7	3,4	2,2	0,6	1,0	27,3	2 183
1 857	2 153	1,7	3,3	2,0	0,6	1,0	26,2	2 342
1 988	2 311	1,7	3,3	1,5	0,8	1,2	26,5	2 515
2 119	2 469	1,7	3,3	1,2	0,7	1,1	26,1	2 671
2 249	2 628	1,7	3,3	0,6	0,7	1,1	25,6	2 826
2 380	2 786	1,7	3,3	0,1	0,7	1,1	25,2	2 980
2 511	2 944	1,7	3,3	-0,4	0,7	1,1	24,8	3 135

LIITTEET

Liite 1 Verovähennykset ansiotuloverotuksessa

KUNTA	VALTIO
ANSIOTULOT YHTEENSÄ	ANSIOTULOT YHTEENSÄ
– Tulonhankkimismenot	– Tulonhankkimismenot
PUHDAS ANSIOTULO	PUHDAS ANSIOTULO
– Pakolliset vakuutusmaksut	– Pakolliset vakuutusmaksut
– Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut	– Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut
– Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys	– Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys
– Eläketulovähennys	– Eläketulovähennys
– Merityötulovähennys	– Merityötulovähennys
– Invalidivähennys	
– Opintorahavähennys	
– Ansiotulovähennys	
– Perusvähennys	
KV. VEROVUODEN ANSIOTULO	VV. VEROVUODEN ANSIOTULO
– Vanhat tappiot	– Vanhat tappiot
= KV. VEROTETTAVA ANSIOTULO	= VV. VEROTETTAVA ANSIOTULO

Ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Tulonhankkimismenot

- Tulonhankkimisvähennys 620 euroa kaikille palkkatuloa saaville, kuitenkin enintään palkkatulon määrä
- Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset 600 euroa ylittävältä osalta, kuitenkin enintään 7 000 euroa
- Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut
- Muut tulonhankkimiskulut vain siltä osin kuin ne ylittävät edellä mainitun tulonhankkimisvähennyksen (mm. menot ammattikirjallisuudesta, työhuonekulut, työpukukustannukset)
- Moottorisaha- ja metsurivähennys.

Puhtaasta ansiotulosta sekä valtion- että kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

Pakolliset vakuutusmaksut

- Lakisääteinen palkansaajan eläkemaksu (18–52-v. 5,7 % ja 53–67-v. 7,2 %)
- Työttömyysvakuutusmaksu (0,65 %)
- Sairausvakuutuksen päivärahamaksu (0,78 %)

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta verovelvollisen suorittamia maksuja viisi prosenttia palkasta, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa ja enintään työnantajan lisäeläketurvasta maksama määrä. Edellytyksenä on lisäksi, että eläke alkaa aikaisintaan TyEL:n mukaiseen lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä eli 68-vuotiaana.

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys

Harkinnanvarainen vähennys, joka annetaan, kun veronmaksukyky on olennaisesti alentunut esimerkiksi työttömyyden, sairauden tai elatusvelvollisuuden takia. Sairauden perusteella veronmaksukyvyyn katsotaan alentuneen oleellisesti, jos henkilön ja hänen perheenjäsentensä yhteenlaskettujen sairauskulujen määrä on vähintään 700 euroa verovuonna ja samalla vähintään 10 prosenttia henkilön puhtaiden pääomatulojen ja ansiotulojen yhteismäärästä. Vähennys on enintään 1 400 euroa.

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään valtionverotuksessa**Valtionverotuksen merityötulovähennys**

Merityötulovähennys on 18 prosenttia merityötulosta, enintään 6 650 euroa.

Valtionverotuksen eläketulovähennys

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 3,80 kerrotaan täyden kansaneläkkeen (yksinäinen) määrä, ja tästä vähennetään progressiivisen tuloveroasteikon alimman verotettavan tulon määrä ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Vuonna 2015 eläketulovähennys on enintään 12 540 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Eläketulovähennystä pienennetään 44 prosentilla määrästä, jolla puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän.

$$12\,540 - 0,44 \times (\text{puhtaat ansiotulot} - 12\,540)$$

Puhtaasta ansiotulosta tehtävät vähennykset pelkästään kunnallisverotuksessa**Kunnallisverotuksen eläketulovähennys**

Täyden eläketulovähennyksen määrä lasketaan siten, että luvulla 1,39 kerrotaan täyden kansaneläkkeen määrä, ja tästä vähennetään 1 480 euroa ja jäännös pyöristetään seuraavaan täyteen kymmenen euron määrään. Eläketulovähennys ei voi olla eläketulon määrää suurempi. Eläketulovähennys on vuonna 2015 enintään 9 140 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Jos verovelvollisen puhdas ansiotulo ylittää täyden eläketulovähennyksen määrän, eläketulovähennystä pienennetään 54 prosentilla ylimenevän osan määrästä.

$$9\,140 - 0,54 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 9\,140)$$

Kunnallisverotuksen invalidivähennys

Muusta puhtaasta ansiotulosta kuin eläketulosta vähennetään 440 euroa, kun haitta-aste on 100 prosenttia. Jos haitta-aste on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän mukainen osuus 440 eurosta. Vähennys on kuitenkin vähintään sen suuruinen kuin mihin henkilöllä oli oikeus vuonna 1982.

Jos verovelvollinen on verovuonna saanut työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Kunnallisverotuksen merityötulovähennys

30 prosenttia merityötulosta, enintään 11 350 euroa.

Opintorahavähennys

Enintään 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla puhtaan ansiotulon määrä ylittää opintorahavähennyksen täyden määrän.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys

Ansiotulovähennys lasketaan veronalaisten palkkatulojen tai muusta toiselle suoritetusta työstä saatujen ansiotulojen sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella, ei siis eläketuloista eikä työttömyyspäivärahoista.

Ansiotulovähennys on 51 prosenttia tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 3 570 euroa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 14 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta. Puhtaassa ansiotulossa on mukana myös mahdolliset eläke- ym. etuudet.

Ansiotulovähennys = $0,51 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500)$, 7 230 euron tuloihin aste + $0,28 \times (\text{Ansiotulo} - 7\,230)$ tulojen 7 230 euroa ylittävältä osalta, enintään 3 570

Kun puhdas ansiotulo > 14 000 euroa:

Ansiotulovähennys = $0,045 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 14\,000)$

Perusvähennys

Perusvähennys lasketaan puhtaasta ansiotulosta, josta on vähennetty kunnallisverotuksessa myönnettävät vähennykset. Jos puhdas ansiotulo edellä mainittujen vähennysten jälkeen ei ole yli 2 970 euroa, on siitä vähennettävä tämän tulon määrä. Jos puhtaan ansiotulon määrä ylittää täyden perusvähennyksen määrän, vähennystä pienennetään 19 prosentilla yli menevän tulon määrästä.

$2\,970 - 0,19 \times (\text{puhdas ansiotulo} - 2\,970)$

Valtionverosta tehtävät vähennykset

Valtionverotuksen työtulovähennys

Valtionverotuksen työtulovähennys lasketaan samojen ansiotulojen perusteella kuin kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Työtulovähennys on 8,6 prosenttia ansiotulojen 2 500 euroa ylittävstä osasta. Vähennyksen enimmäismäärä on 1 025 euroa. Verovelvollisen puhtaan tulon ylittäessä 33 000 euroa vähennyksen määrä pienenee 1,2 prosentilla puhtaan ansiotulon 33 000 euroa ylittävältä osalta. Vähennys tehdään ennen alijäämähyvitystä ja erityistä alijäämähyvitystä. Jos valtion tulovero ei riitä vähennyksen tekemiseen, vähennys tehdään kunnallisverosta, sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Kun puhdas ansiotulo < 33 000 euroa:

$0,086 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500)$

Kun puhdas ansiotulo > 33 000 euroa:

$0,086 \times (\text{Ansiotulo} - 2\,500) - 0,012 \times (\text{Puhdas ansiotulo} - 33\,000)$

Valtionverotuksen invalidivähennys

Invalidivähennys lasketaan kertomalla 115 euroa invaliditeettiprosentilla (30–100 prosenttia). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi.

Elatusvelvollisuusvähennys

Elatusvelvollisuusvähennys on 1/8 maksetun elatusavun määrästä, enintään 80 euroa/lapsi.

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä on 2 400 euroa. Verovelvollinen saa vähentää kotitalous-, hoiva- tai hoitotyöstä sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyöstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturma-, ryhmähenki- ja työttömyysvakuutusmaksut (ei kuitenkaan työntekijän osuutta) ja lisäksi 15 prosenttia maksamastaan palkasta. Ennakkoperintärekisterissä olevan työkorvauksesta on mahdollista vähentää 45 prosenttia vuonna 2015. Omavastuu on 100 euroa. Vähennys tehdään ensisijaisesti valtion verosta ja jos se ei riitä, myös kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Vähennys voidaan siirtää vähennettäväksi myös puolison verotuksessa, jos oma valtionvero ei riitä vähennyksen tekemiseen. Ansiotulosta menevästä verosta vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen alijäämähyvitystä.

Alijäämähyvitys

Pääomatuloverotuksessa vähennyskelpoisia menoja ovat esimerkiksi asunto-, opinto- ja tulonhankkimisvelan korot. Jos pääomatuloja ei ole tai niitä on vähemmän kuin pääomatuloon

kohdistuvia vähennyskelpoisia menoja, syntyy alijäämä. Pääomatuloveroprosentin (30 %) mukainen osuus alijäämästä voidaan vähentää ansiotuloverosta. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä on 1 400 euroa. Lapsikorotus enimmäismäärään on 400 euroa yhdestä ja 800 euroa kahdesta tai useammasta lapsesta.

Asuntovelan koroista on vuonna 2015 vähennyskelpoisia 65 prosenttia, 60 prosenttia 2016 ja 55 prosenttia vuonna 2017. Asuntovelan koroista voidaan vähentää alijäämähyvityksenä 30 prosenttia ja ensiasunnonostaja kaksi prosenttiyksikköä enemmän, kuitenkin huomioiden uuden korkovähennyksen 85 prosentin määrän.

Erityinen alijäämähyvitys

Pääomatulolajin alijäämää voi syntyä myös pääomatuloista vähennettävien vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen perusteella. Jos vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, 30 prosenttia yli menevästä osasta vähennetään ansiotulon verosta. Erityisen alijäämähyvityksen määrä ei sisälly alijäämähyvityksen enimmäismäärän laskentaan.

Lapsivähennys

Vuoden 2015 alusta tuli käyttöön uusi määräaikainen lapsivähennys, jonka on tarkoitus korvata lapsilisän leikkausta pienituloisille. Lapsivähennys on voimassa verovuosina 2015–2017, jonka jälkeen se poistuu ja lapsilisien leikkaus koskee täysimääräisesti kaikkia lapsilisää saavia perheitä. Verovelvollisen, jolla verovuoden päättyessä on huollettavanaan alaikäinen lapsi, verosta vähennetään lapsivähennys. Vähennyksen määrä on 50 euroa jokaisesta huollettavasta alaikäisestä lapsesta. Jos verovelvolliseen ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä eikä hänellä ole puolisoa ulkomailla, vähennys myönnetään kaksinkertaisena niiden lasten osalta, joiden ainoa huoltaja hän on. Vähennyksen määrä lasketaan kuitenkin enintään neljän lapsen perusteella. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärän ylittäessä 36 000 euroa vähennyksen määrä pienenee yhdellä prosentilla puhtaan ansiotulon ja puhtaan pääomatulon yhteismäärän 36 000 ylittävältä osalta.

Lapsivähennys vähennetään ensisijaisesti valtiolle suoritettavasta tuloverosta. Vähennys tehdään ansiotuloista ja pääomatuloista suoritettavista veroista verojen määrien suhteessa.

Ansiotuloista menevästä verosta vähennys tehdään työtulovähennyksen jälkeen ja pääomatuloista menevästä verosta ennen kotitalousvähennystä. Siltä osin kuin vähennys ylittää valtion tuloveron määrän, se tehdään kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa.

Liite 2 Aikasarjoja

Liitetaulukko 2.1

Kunnallisverotuksen ja valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä 1990–2015, euroa.

	Kunnallisverotuksen eläketulovähennys		Valtionverotuksen eläketulovähennys
	Yksinäinen	Puoliso	
1990	4 692,44	3 733,77	3 528,7
1991	4 995,18	4 204,70	3 767,4
1992	5 197,01	4 372,89	4 087,0
1993	5 382,01	4 541,07	4 389,7
1994	5 382,01	4 541,07	4 221,5
1995	5 516,56	4 641,99	4 255,2
1996	5 533,38	4 658,81	4 120,6
1997	5 567,02	4 709,26	3 851,5
1998	5 684,75	4 810,17	3 885,1
1999	5 785,66	4 894,27	3 868,3
2000	5 869,76	4 961,54	3 902,0
2001	6 273,41	5 331,56	1 463,2
2002	6 540	5 580	1 500
2003	6 640	5 660	1 550
2004	6 690	5 710	1 530
2005	6 810	5 830	1 430
2006	6 950	5 960	1 460
2007	7 150	6 140	1 590
2008	7 710	6 670	11 060
2009		8 130	12 490
2010		8 130	11 300
2011		8 170	11 150
2012		8 530	11 660
2013		8 880	12 630
2014		8 950	12 610
2015		9 140	12 540

Liitetaulukko 2.2*Valtion tuloveroasteikon alaraja 1990–2015.*

	Euroa
1990	6 391
1991	6 728
1992	6 728
1993	6 728
1994	6 896
1995	7 064
1996	7 232
1997	7 568
1998	7 737
1999	7 905
2000	8 006
2001	11 100
2002	11 500
2003	11 600
2004	11 700
2005	12 000
2006	12 200
2007	12 400
2008	12 600
2009	13 100
2010	15 200
2011	15 600
2012	16 100
2013	16 100
2014	16 300
2015	16 500

Liitetaulukko 2.3.*Keskimääräinen kunnallisveroprosentti ja kirkollisveroprosentti 1991–2015.*

	Keskim. kunnallisvero-%	Keskim. kirkollisvero-%
1991	16,62	1,28
1992	16,88	1,28
1993	17,20	1,3
1994	17,52	1,3
1995	17,53	1,3
1996	17,51	1,3
1997	17,43	1,3
1998	17,54	1,3
1999	17,62	1,3
2000	17,67	1,3
2001	17,67	1,3
2002	17,78	1,3
2003	18,03	1,3
2004	18,12	1,3
2005	18,29	1,33
2006	18,40	1,33
2007	18,46	1,33
2008	18,55	1,33
2009	18,59	1,32
2010	18,98	1,33
2011	19,17	1,34
2012	19,25	1,4
2013	19,38	1,4
2014	19,74	1,42
2015	19,84	1,43

Liitetaulukko 2.4.

Eläkkeensaajan ja palkansaajan kansaneläkevakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu 1990–2015.

	Kansaneläke- vakuutusmaksu		Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu (2005 asti sairausvakuutusmaksu)			Sairaus- vakuutuksen päivärahamaksu
	Eläkkeen- saaja	Palkan- saaja	Eläkkeen- saaja	Palkan- saaja	Korotus yli 80 000 mk (13 455 €) osalta	Palkansaaja
1990	0	1,55	1,7	1,7		
1991	0	1,55	1,7	1,7	1	
1992	3,05	3,05	2,2	2,2	1,5	
1993	2,80	1,80	3,9	1,9	1,5	
1994	2,55	1,55	4,9	1,9	1,9	
1995	1,55	0,55	4,9	1,9	1,9	
1996			4,9	1,9	1,45	
1997			4,9	1,9	0,45	
1998			4,2	1,5	0,45	
1999			3,9	1,5		
2000			3,2	1,5		
2001			2,7	1,5		
2002			1,9	1,5		
2003			1,5	1,5		
2004			1,5	1,5		
2005			1,5	1,5		
2006			1,5	1,33		0,77
2007			1,45	1,28		0,75
2008			1,41	1,24		0,67
2009			1,45	1,28		0,70
2010			1,64	1,47		0,93
2011			1,36	1,19		0,82
2012			1,39	1,22		0,82
2013			1,47	1,30		0,74
2014			1,49	1,32		0,84
2015			1,49	1,32		0,78

Liitetaulukko 2.5.*Palkansaajan työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu 1993–2015.*

	Palkansaajan työeläkemaksu, %		Työttömyys- vakuutus- maksu, %
	alle 53-v	53 →	
1993	3,0	3,0	0,20
1994	3,0	3,0	1,87
1995	4,0	4,0	1,87
1996	4,3	4,3	1,50
1997	4,5	4,5	1,50
1998	4,7	4,7	1,40
1999	4,7	4,7	1,35
2000	4,7	4,7	1,00
2001	4,5	4,5	0,70
2002	4,4	4,4	0,40
2003	4,6	4,6	0,20
2004	4,6	4,6	0,25
2005	4,6	5,8	0,50
2006	4,3	5,4	0,58
2007	4,3	5,4	0,58
2008	4,1	5,2	0,34
2009	4,3	5,4	0,20
2010	4,5	5,7	0,40
2011	4,7	6,0	0,60
2012	5,15	6,50	0,60
2013	5,15	6,50	0,60
2014	5,55	7,05	0,50
2015	5,70	7,20	0,65

Liitetaulukko 2.6.*Kansaneläkeindeksi, TEL-puoliväli-indeksi, työeläkeindeksi ja palkkakerroin 1990–2015.*

	Kansaneläkeindeksi		TEL-puoliväli-indeksi (50/50)		Työeläkeindeksi (20/80)		Palkkakerroin	
	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%	Pisteluku	Muutos-%
1990	1 045	7,1	1 481	6,8				
1991	1 104	5,6	1 595	7,7				
1992	1 139	3,2	1 682	5,5				
1993	1 170	2,7	1 688	0,4				
1994	1 170	0,0	1 688	0,0				
1995	1 192	1,9	1 712	1,4	1 712			
1996	1 195	0,3	1 760	2,8	1 737	1,5		
1997	1 202	0,6	1 791	1,8	1 754	1,0		
1998	1 223	1,7	1 825	1,9	1 783	1,7		
1999	1 239	1,3	1 868	2,4	1 812	1,6		
2000	1 253	1,1	1 903	1,9	1 838	1,4		
2001	1 302	3,9	1 981	4,1	1 912	4,0		
2002	1 333	2,4	2 054	3,7	1 968	2,9		
2003	1 349	1,2	2 103	2,4	2 002	1,7		
2004	1 357	0,6	2 151	2,3	2 028	1,3	1,000	
2005	1 362	0,4	2 191	1,9	2 047	0,9	1,028	2,8
2006	1 377	1,1	2 246	2,5	2 081	1,7	1,063	3,4
2007	1 401	1,7	2 311	2,9	2 127	2,2	1,100	3,5
2008	1 436	2,5	2 363	2,3	2 178	2,4	1,124	2,2
2009	1 502	4,6	2 494	5,5	2 286	5,0	1,192	6,0
2010	1 502	0,0	2 538	1,76	2 292	0,26	1,231	3,27
2011	1 508	0,4	2 578	1,57	2 323	1,35	1,253	1,78
2012	1 565	3,8	2 663	3,29	2 407	3,61	1,291	3,03
2013	1 609	2,8	2 738	2,81	2 475	2,82	1,327	2,78
2014	1 630	1,3			2 509	1,37	1,350	1,73
2015	1 637	0,4			2 519	0,4	1,363	0,96

Liitetaulukko 2.7.

Täyden kansaneläkkeen määrä, ansaintarajat ja kansaneläkkeen tasokorotukset 1990–2015.

	Täysi kansaneläke	Tulo (€/vuosi), jolla saa		Tasokorotus
		Täyden kansaneläkkeen	Pienimmän kansaneläkkeen	
1990	372,36	428,90		
1991	393,39	454,10		
1992	405,84	467,60		
1993	416,94	481,00		
1994	416,94	481,00		
1995	424,84	489,40		
1996	425,85	491,10	8 907,20	
1997	428,37	494,50	10 533,60	
1998	435,77	502,90	10 718,60	
1999	441,49	509,60	10 858,20	
2000	446,54	514,70	10 979,30	
2001	464,03	534,80	11 409,90	12,28 €/kk
2002	487,60	549	11 987	
2003	493,45	555	12 130	
2004	496,38	559	12 203	
2005	505,24	561	12 247	n. 7 €/kk
2006	515,86	567	12 553	5 €/kk
2007	524,85	577	12 895	
2008	558,46	591	13 851	20 €/kk
2009	584,13	618	14 488	
2010	584,13	618	14 488	
2011	586,46	621	14 546	
2012	608,63	644	15 095	
2013	630,02	667	15 628	
2014	633,91	671	15 723	
2015	636,63	674	15 790	

Taulukossa esitetyt luvut pätevät kalliimmassa (I) kuntaryhmässä asuvalle yksin asuvalle henkilölle. Kuntien kalleusryh-
mät poistuivat vuoden 2008 alusta. Vuonna 1996 kansaneläke muuttui kokonaan eläketulovähenteiseksi. Tätä ennen
kansaneläkkeessä oli kaikille maksettava pohjaosa ja eläketulovähenteinen lisäosa.

Liitetaulukko 2.8.*Täysi takuueläke ja vähimmäiseläke 2011–2015.*

	Täysi takuueläke		Vähimmäiseläke
	Yksin asuva	Parisuhteessa	
2011	101,28	167,55	687,74
2012	105,10	173,88	713,73
2013	108,80	179,99	738,82
2014	109,47	181,11	743,38
2015	109,94	181,88	746,57

Taulukossa esitetyt täydet takuueläkemäärät ovat täyttä kansaneläkettä saavien takuueläkemäärät.

LÄHTEET

HE 57/2007 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2008 tuloveroasteikkolaiksi ja eräiksi muiksi tuloveroperusteita koskeviksi muutoksiksi.

HE 87/2012. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2012 tuloveroasteikkolaiksi sekä laiksi tuloverolain muuttamisesta.

HE 52/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajien asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

HE 122/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2015 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Kansaneläkelaitos. www.kela.fi

Kansaneläkelaki 568/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070568>

Laki eläkkeensaajan asumistuesta 11.5.2007/571
<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20070571?toc=1>

Laki takuueläkkeestä 20.8.2010/703
<http://www.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20100703>

Laki vammaisetuksista 570/2007. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070570>

Sosiaali- ja terveysministeriö. www.stm.fi

Työeläkelakipalvelu – ohjeistot. Eläketurvakeskus.
<http://tyoelakelakipalvelu.etk.fi/fi/soveltamisohje/>

Verohallinto. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus

Eläketurvakeskuksen ajankohtaiskatsaukset vuonna 2015

01/2015 Kokonaiseläke 2015. Työeläke, kansaneläke ja verotus

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN